
सुर्गाबोहण पर्व ।

অসমীয়া মহাভাৰত ।

স্বৰ্গাৰোহণ পৰ ।

DISTRICT LIBRARY
(HEM BARUA COLLECTION)

TEZPUR

শ্ৰীলক্ষেশ্বৰ শৰ্মা বি, এৰ দ্বাৰা

প্ৰকাশিত ।

“নহি স্তম্ভস্ত সিংহস্ত অবিশন্তি মুখে মৃগাঃ ।”—ইতি পঞ্চতন্ত্রম্ ।

কলিকতা

১২২ নং আমহার্ফ্ৰীটত “বানৰমুনি” কল্পিত

শ্ৰীনৃত্যগোপাল চক্ৰবৰ্তীৰ দ্বাৰা মুদ্ৰিত ।

বেচ ডাকমাচুলে লৈতে এমহা মাথোন ।

পাতনি ।

“যদিও পুৰণি সাহিত্যই অসমীয়া ভাষাৰ মুখ উজ্জ্বল কৰি ৰাখিছে তত্ৰাচ আজিকালিও বহুত অসমীয়া মানুহৰ মনত এনে কুসংস্কাৰ আছে যে, তেওঁলোকে পুৰণি সাহিত্য আক্ৰাৰৰপৰা পোহৰলৈ আনিবলৈ কাৰবাৰ কৰক ছাৰি, বহুতে সেই বিষয়লৈ মন মেলোঁতাকো বাধা দিবলৈ অলপো পাচ নোহোঁহকে । এই দৰেই কিমান পুৰণি সাকুৱা সাকুৱা পুথি, কিমান ডাঙৰ ডাঙৰ মানুহৰ কীৰ্ত্তি, লোপ পাব লাগিছে বা আগলৈ লোপ পাবৰ সম্ভৱ আছে তাক ভাবিলে মনত বৰ দুঃখ লাগে । মহাভাৰত, ৰামায়ণ আদি পুথিৰো আমাৰ ভাষাত অভাৱ নাই, অইন কি আমাৰ দেশত “পঞ্চদশ শতিকাত কীৰ্ত্তন, ঘোষা, দশমাদিৰ ৰচনা হয় । কিন্তু বঙ্গদেশৰ অতি পুৰণি পুথি আৰু ‘জীৱ গোস্বামীৰ কবজ’ * ১৫০৩ খৃঃ চনত ৰচিত হয় । কৃত্তিবাস, মুকুন্দৰাম, কাশীদাস এওঁলোক ষোড়শ শতাব্দীৰ শেহৰ লোক গ । কিন্তু থাকিলে

---

* প্ৰসন্নকুমাৰ বিজাৱত্সৰ “সাহিত্য-প্ৰবেশ” ব্যাকৰণৰ “বাঙ্গালা সাহিত্য বিষয়ক প্ৰস্তাৱ” চোৱাঁ ।

† ২য় জোনাকীৰ প্ৰথম সংখ্যা চোৱাঁ ।

কি হব ? যি ঠাইৰ মানুহ কুসংস্কাৰভাবাপন্ন, সেই ঠাইব, সেই জাতীৰ, সেই ঠাইৰ জাতীয় ভাষাৰ উন্নতি যে লক্ষ যোজনৰ দূৰত তাক আৰু বাহুল্যকৈ কোৱাৰ সকাম নাই। দুৰ্ভগীয়া অসমীয়াৰ হাতত পৰি মহাভাৰত, ৰামায়ণ আদি পুথি হৈৰো নোহোৱা হৈছে। ধোঁৱা-চাঙত পঢ়ি নিগনি-সলিয়াৰ বাহ হোৱাৰ বাহিৰে তাৰপৰা অইন উপকাৰ দেখা নাযায়। প্ৰকাশ কৰক ছাৰি বহুত গিৰিহঁতে পঢ়িবলৈকো আনক পুথি নিদিবলৈ কোঁচ নাখায়। কিন্তু এতিয়াও আমাৰ পুৰণি সাহিত্য উদ্ধাৰ কৰিবৰ সময় ওকলা নাই। এতিয়াও আমাৰ গা দাঙিবৰ সময় আছে, আৰু আমি লাগি গলে যে নহব এনে নহয়, কেৱল মনত ৰাখিব লাগে যে শুই থকা শিয়ালে হুঁহ খৰিব নোৱাৰে আৰু শুই থকা সিংহৰ মুখতো “টোপ” নপৰে।”

ভীষ্মপৰ্বৰ পাতনিত কোৱা হৈছিল যে মহাভাৰতৰ আন আন পৰ্বও সময়ত ছপা কৰা যাব। এতিয়া স্বৰ্গাৰোহণপৰ্ব ছপা কৰি সকলোৰে আগত ধৰা গৈছে। ভীষ্মপৰ্বৰ দৰে এই পুথিয়েও সকলোৰে আদৰ পালে যত্ন সফল হৈছে বুলি ভাবিম।

সৰ্বশেষত কওঁ যে ঐশ্বৰ্য্যকাৰৰ জীৱনীৰ বিষয়ে কিছু কিছু কথা লেখিব লগা থাকিলেও সময়ৰ নাতনিত

এইবার লেখিব পৰা নহল । আৰু বিদেশত ছপা বাবে
 নিজে আৰ্হি কাকত চাবলৈ নোপোৱাত পুথিখনিত ঠায়ে
 ঠায়ে বৰ্ণাশুদ্ধি থাকি গল । গুণগ্ৰাহী পাঠকসকলে
 সেই বিষয়ে যেন দোষ ক্ষেমিব । ইতি—

যোৰহাট, আসাম

শ্ৰীলক্ষেশ্বৰ শৰ্ম্মা

ইং ২৩ মে ১৯০১ চন

সূচী ।

পিটি ।

(১)	পাণ্ডৱ সকলৰ ৰাজ্য এৰি স্বৰ্গলৈ যাত্ৰা	১
(২)	অৰ্জুনৰ বিচ্ছেদত শূভদ্ৰাৰ বিলাপ	১২
(৩)	ভীমাৰ চাৰি পাণ্ডৱৰ পৰ্ব্বতত পতন আৰু যুধিষ্ঠিৰৰ নৰক দৰ্শন	১৪
(৪)	যুধিষ্ঠিৰ আৰু ভাই ভাৰ্য্যা সকলৰ পুনৰ্মিলন	৪৭
(৫)	পাণ্ডৱ সকলৰ স্বৰ্গ দৰ্শন	৫৬

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY

অসমীয়া মহাভাৰত ।

স্বৰ্গাৰোহণ পৰ্ব ।

শ্ৰীকৃষ্ণায় নমো নমঃ

পাণ্ডৱ সকলৰ ৰাজ্য এড়ি স্বৰ্গলৈ যাত্ৰা

পদ | DISTRICT LIBRARY
(HEM BARUA COLLECTION)

বৈশম্পায়ন বদতি শুনিয়ে ^{TEZPUR.} জন্মেজয় ।

সুভদ্ৰাক বৰ দিয়া ধন্যৰ তনয় ॥

তিনি ভ্ৰাতৃ লগে গৈয়া তথাতে থাকিলা ।

কৃষ্ণ বিনে ক্লুধা তৃষ্ণা নিদ্ৰায়ো এড়িলা ॥ ১ ॥

নিশি অবসানে সূৰ্য্য উদয় ভৈলন্ত ।

প্ৰাতঃসৰ ক্ৰিয়াচয় ৰাজ্য কৰিলন্ত ॥

দূত পাঞ্চি পাত্ৰ মন্ত্ৰী সৰাকো চপাইল ।

ধোম্য পুৰোহিত লৈয়া শ্ৰাদ্ধ আৰম্ভিল ॥ ২ ॥

পৰীক্ষিত কুমৰক লগত লৈলন্ত ।
 সহদেব ভ্ৰাতৃকষে ৰাজা বুলিলন্ত ॥
 হোম জপ ত্ৰক্ষভোজ কৰ নিৰন্তৰ ।
 দান কৰন্তোক আৰু নকুল কুমৰ ॥ ৩ ॥
 দ্ৰৌপদী স্তুভদ্রা দুয়ো কৰোক মঙ্গল ।
 মোহোৰ বচনে সবে কৰোক সকল ॥
 নিয়োজন ধনঞ্জয়ে কৰোক সভাত ।
 কৃষ্ণ বিনে ভৈয়াই মোৰ নিশ্ৰীক ভৈলন্ত ॥ ৪ ॥
 এহি বুলি বৃদ্ধিশ্ৰাদ্ধ কৰিবে ধৰিল ।
 ৰাজাৰ বচনে সহদেব যে লড়িল ॥
 নকুলৰ আগে ৰাজ আজ্ঞাক কহিল ।
 দ্ৰৌপদী স্তুভদ্রা দুইটো কহিল সকল ॥ ৫ ॥
 সভা নিয়োজন কাৰ্য্য কৈয়া অৰ্জুনত ।
 নিয়োজিলা হোমে বিপ্র ভাল একশত ॥
 বিধিৱতে বিষ্ণুমন্ত্ৰে লক্ষেক হবন ।
 দুই লক্ষ জপে দিলা দিশত ত্ৰাক্ষণ ॥ ৬ ॥
 তৃতীয় হাজাৰ দ্বিজ ভোজন তথিত ।
 কশ্যপ হৰিণ খাসি মৎস্য মাংস যত ॥
 মাস মুগ ফল মূল দধি দুগ্ধ স্নাত ।
 ভুঞ্জিবাক পাৰে মানে দিলন্ত সমস্ত ॥ ৭ ॥
 নকুলেও আজ্ঞা শুনি গৈয়া ভণ্ডাৱত ।
 স্তবৰ্ণ বজত বহু আনিয়া সমস্ত ॥

মন পূৰি সমস্তকে দান কৰিলেক ।
 বিপ্ৰসবে বোলে আৰু নলাগে আমাক ॥ ৮ ॥
 দ্ৰৌপদী স্তভদ্রা দুয়ো ৰাজ আজ্ঞা শুনি ।
 নগৰৰ নাৰীসব মাতিয়া যে আনি ॥
 সাত গোটা ঘট সাতে লৈল সাজি পাৰি ।
 দ্ৰৌপদী স্তভদ্রা বধু উত্তৰা কুমাৰী ॥ ৯ ॥
 উলুপী প্ৰবীণা হেমা চিত্ৰাঙ্গদা সমে ।
 সূৰ্ণৰ সাত ঘট লৈলা অনুক্ৰমে ॥
 নাৰীসবে মিলি পাছে দিলন্ত উৰুলী ।
 গীত গাই গৈয়াজল আনিলন্ত তুলি ॥ ১০ ॥
 কুমৰক আনি বেদী মধ্যত যে থই ।
 মাজল্য কৰিলা সবে নোয়াই ধুৱাই ॥
 তাত পাছে পঞ্চগব্যে কৰাইলন্ত স্নান ।
 ৰাজযোগ্য বস্ত্ৰ গাৱে কৰি পৰিধান ॥ ১১ ॥
 অৰ্জুনে সভাতে বসি নিয়ম কৰিল ।
 সিংহাসন চাৰিপাশে কদলি পুতিল ॥
 ঢাক ঢোল শঙ্খ ভেৰী তবল খঞ্জৰী ।
 উপাঙ্গ দোতাৰা কালী তম্বক জাঞ্জৰী ॥ ১২ ॥
 তাল খোল মৃদঙ্গক আদি বাদ্যচয় ।
 নৰ্ত্তকী সকলে নৃত্য কৰে ঠাই ঠাই ॥
 স্নতৰ প্ৰদীপ শাৰি কৰিয়া লগাইল ।
 অগৰু কাষ্ঠৰ ধুত্ৰে সভাকো ব্যাপিল ॥ ১৩ ॥

যোগ্যা যোগ্য স্থানে পাত্র মন্ত্রী বসিলন্ত।

চতুষ্পাশে হয় হস্তী বথক থৈলন্ত ॥

এহিমতে ধনঞ্জয়ে সভাক কৰিয়া।

যুধিষ্ঠিৰ আগে কথা কহিলন্ত গৈয়া ॥ ১৪ ॥

তব আজ্ঞা লৈয়া দদা সভাক পাতিলো।

বিলম্বত কাৰ্য্য নাই তোমাত কহিলো ॥

অৰ্জ্জুনৰ বাণী শুনি ধৰ্ম্মৰ নন্দনে।

কুমৰক লৈয়া বাজা লড়িলা তেখনে ॥ ১৫ ॥

ধোম্য আদিকৰি বিপ্র চলন্ত বিশেষ।

অসংখ্যাত দণ্ড চক্ৰ চলে চতুৰ্দ্দিশ ॥

নানাবিধ বাদ্য বাট্ৰৈ মনত হৰিষ।

এহিমতে গৈয়া হৈল সভাত প্ৰবেশ ॥ ১৬ ॥

দ্রোপদীক মুক্ত কৰি বমণী যতেক।

দাসীগণ সঙ্গে লৈয়া সবে আসিলেক ॥

নগৰৰ নৰ নাৰী আছিলেক যত।

বঙ্গ চাহিবাক লাগি আসিল সমস্ত ॥ ১৭ ॥

সভাত প্ৰবেশ ছয়া বোলে ধৰ্ম্মৰাজ।

মোহোৰ বচন হেৰা শুনা কৃপাচাৰ্য্য ॥

অভিমন্যুসুত ইটো নাতি অৰ্জ্জুনৰ।

আক আগকৰি বাজ্য প্ৰতিপাল কৰ ॥ ১৮ ॥

লিখাইবাহা বাজনিতি ব্যৱহাৰ যত।

বিনা অপৰাধে দণ্ড নহৈব লোকত ॥

সেবকক দান দিবা সময়ৰ বেলা ।
 তেবেসে সেবকে কাৰ্য্য ন কৰিব হেলা ॥ ১৯ ॥
 আনো আনো কথা যত শিখাইবাহা তুমি ।
 পৰীক্ষিত নাতিগুটি বাজাপাতো আমি ॥
 এহি বুলি যুধিষ্ঠিৰে কুমৰক লৈলা ।
 দিব্য সিংহাসনে নিয়া উপৰে তুলিলা ॥ ২০ ॥
 জয় জয় বুলি প্রজা দিলেক জোকাৰ ।
 ঢাক ঢোক বাদ্যচয় বাৱৈ নিৰন্তৰ ॥
 সেই সময়ত ভীম আসিল সম্প্ৰতি ।
 ইন্দ্রপ্ৰস্থে কুমৰক পাতিয়া নৃপতি ॥ ২১ ॥
 বাজাৰ চৰণে নমিলন্ত বৃকোদৰ ।
 তযু আজ্ঞা ধৰি বাজা পাতিলো কুমৰ ॥
 বাল্য বৃদ্ধ সকলকো জিজ্ঞাশিলো ভালে ।
 অৰ্জুনে দিয়াছে বুলি কহিল সকলে ॥ ২২ ॥
 বাজা বোলে ভাল বাপু কৰিলা স্তম্ভৰ ।
 হস্তিনাপুৰৰ আশা মনে দূৰকৰ ॥
 এহি বুলি স্তম্ভদ্রাক বোলে যুধিষ্ঠিৰ ।
 এই নাতি লৈয়া আই বাজ্য ভোগ কৰ ॥ ২৩ ॥
 আমাক লাগিয়া তুমি নকৰিবা মৰ্ম্ম ।
 স্বামীৰ বচন চিস্তি থাকিবা স্বধৰ্ম্ম ॥
 তাত পাছে সমজ্যাত বুলিলা বচন ।
 মোক লাগি শোক নকৰিবা কেহোজন ॥ ২৪ ॥

তথাত আছিল যত বিশেষ ব্রাহ্মণ ।
 স্বহস্তে কৰিলা বাজা সমস্তকে দান ॥
 কৃষ্ণ চৰণক চিস্তি মনক নিয়মি ।
 শৰীৰৰ ইন্দ্রীয়ক থৈয়া পাছে দমি ॥ ২৫ ॥
 আপোনাৰ অলঙ্কাৰ পেলাইলা খসাই ।
 মাথাত বাক্সিলা জটা আঠাক অনাই ॥
 পৰিধান কৰিলন্ত বাকলি বসন ।
 ভস্ম লৈয়া সৰ্ববগাৱে কৰিলা লেপন ॥ ২৬ ॥
 দেখে চাৰিভাই বাজা ভৈলন্ত বৈষ্ণব ।
 চাৰিয়ো ধৰিলা তেতিক্ষণে সেহিভাৱ ॥
 দেখিয়া দ্রোপদী বোলে কিবা চাহো আমি ।
 মোৰ পাঞ্চোশ্বামী দেখো হৈল বনাশ্রমি ॥ ২৭ ॥
 বাকলি বসন আনি পিন্ধিবে ধৰিলা ।
 একোমতে পিন্ধিবাক দেবী নপাৰিলা ॥
 দেখি ধনঞ্জয়ে বোলে পিন্ধিবে নলাগে ।
 পৰিধান বস্ত্ৰসমে চলিয়োক লগে ॥ ২৮ ॥
 পাৰ্থৰ বচনে কৃষ্ণা বাকলি এড়িলা ।
 স্ত্রীৰ সঙ্গ এড়ি স্বামী সমীপক গৈলা ॥
 এহিমতে ছয়োজন একস্থান ভৈল ।
 তাক দেখি প্রজাসব শোকাকুল হৈল ॥ ২৯ ॥
 পৃথিবীত পড়ি কান্দে হাকুলে ব্যাকুলে ।
 আজি সে গুছিল জানো আনন্দ সকলে ॥

হৰি হৰি আই বাই বাজ পটেখৰী ।
 লেখিলে বিধাতা কেনে দুঃখ ভাগি কৰি ॥ ৩০ ॥
 একবাৰ ভুঞ্জি বনবাসৰ নিকাৰ ।
 তাতো দশগুণে ধিক মিলিল ইবাৰ ॥
 যাৰ নিদ্রা নিমিলয় বত্সৰ আসনে ।
 আবে কেনমতে ফুৰিবাহা বনে বনে ॥ ৩১ ॥
 ৰাতুলৰ বৰ্ণ যেন স্নকোমল ভৰি ।
 শঙ্কটে কণ্টকে ফুৰিবাহা কেন কৰি ॥
 এহি বুলি কান্দে আৰ্ত্তৰাৱে নবনাৰী ।
 হিয়ে মুষ্টিহানি শোকে বাগৰি বাগৰি ॥ ৩২ ॥
 লোকৰ ক্ৰন্দন শুনি পাণ্ডুৰ কুমৰ ।
 ভাল মন্দ একো পাছে নেদিল উত্তৰ ॥
 এড়িলন্ত দণ্ড চত্ৰ যত ৰাজ্য ভাৰ ।
 স্নহদ বান্ধব আৰু মিত্ৰ আপোনাৰ ॥ ৩৩ ॥
 হয় হস্তী এড়িলন্ত অক্ষয় ভণ্ডাৰ ।
 সবাকো তেখনে কৰিলন্ত পৰিহাৰ ॥
 মনক নিয়ম কৰি পাছে ছয়োজন ।
 হস্তিনাপুৰৰ ৰাজ্য ভৈলা তেতিয়ক ॥ ৩৪ ॥
 আগভৈলা যুধিষ্ঠিৰ পাছে ভীমসেন ।
 তাহাণ পাছত চলে শ্বেত যে বাহন ॥
 তাত পাছে মাদ্ৰী স্নত নকুল চলন্ত ।
 চাৰিবো পাচত সহদেব চলি জাস্ত ॥ ৩৫ ॥

সবাৰে পাচত চলে দ্ৰুপদ নন্দিনী ।
 সৰ্ববাস্তৱ সুন্দৰী দেৱী প্ৰফুল্ল বদনী ॥
 এহি ছয়জন বাজ ভৈল নগৰৰ ।
 লগত চলিল প্ৰজা সব নিবন্তৰ ॥ ৩৬ ॥
 দেখন্ত লগত চলে সবে নাৰী নৰ ।
 হেন দেখি দুখ মন ভৈল যুধিষ্ঠিৰ ॥
 প্ৰবোধ বচনে পঠাইলেক উলটাই ।
 পৰীক্ষিতে লৈয়া জাই পূৰে হস্তিনাই ॥ ৩৭ ॥
 তাৰ চাৰিজন নাৰী নগৈলন্ত তদা ।
 উলুপী প্ৰবীণা হেমা আৰু চিত্ৰাঙ্গদা ॥
 অজুৰ্নক লাগি শোক কৰে চাৰিজন ।
 সেবিবে নপাইলো আমি স্বামীৰ চৰণ ॥ ৩৮ ॥
 শ্যামবৰ্ণ কলেৱৰ সুন্দৰ বদন ।
 গুণে দাসৰথি ৰাম কামিনী মোহন ॥
 সকল কাৰ্য্যত প্ৰভু নোহে অসামৰ্থ ।
 তাক দেখি কৃষ্ণদেৱে নামদিলে পাৰ্থ ॥ ৩৯ ॥
 হেন স্বামী অবিহনে ৰহিবো কিমতে ।
 কাক চাহি ৰহিবোহো হস্তিনা পুৰতে ॥
 কত পুণ্যফলে স্বামী পাইলো অজুৰ্নক ।
 আশাপূৰ্ণ নতোহন্তে তেজিলে আমাক ॥ ৪০ ॥
 পৃথিবীত থাকিবাৰ নাহি প্ৰয়োজন ।
 এহি বুলি গঙ্গাজলে কৰিলন্ত স্নান ॥

অৰ্জ্জুনক মনে দেবী আলিজি ধৰিলা ।
 কৃষ্ণ বুলি চিত্ৰাঙ্গদা পৰাণ এৰিলা ॥ ৪১ ॥
 শৰীৰ এৰিয়া পুৰুষ দৌৰ্য্যকপ ধৰি ।
 বিমানে চাৰিয়া গৈলা গন্ধৰ্বৰ পুৰী ॥
 উলুপী দেখন্ত পাছে চিত্ৰাঙ্গদা গৈল ।
 সেহিমতে উলুপিয়ো পৰাণ এৰিল ॥ ৪২ ॥
 অনন্ত স্থানবহন্তে বিমান আসিল ।
 তাহাত চড়িয়া দেবী গৈল ততকাল ॥
 চাৰিশ মায়াক জানে হেমা বৰ নাৰী ।
 মায়াকৰি প্ৰবেশিলা বিতল নগৰী ॥ ৪৩ ॥
 পাৰ্ব্বতী সহিতে হেমা সখী কৰিছিল ।
 সেহি হেতু তেমে গোসানীৰ সঙ্গৈ গৈল ॥
 তাত পাছে প্ৰবীনাই ইন্দ্ৰক চিন্তিলা ।
 জানি পুৰন্দৰে পাছে বিমান পাঞ্চিলা ॥ ৪৪ ॥
 সেহি বিমানত চড়ি অত্ৰাবতী গৈলা ।
 এহিমতে চাৰিও যে পৃথিবী এড়িলা ॥
 হস্তিনাপুৰত পাছে পবীক্ৰিত গই ।
 মহা অসন্তোষ মনে ক্ৰন্দন কৰই ॥ ৪৫ ॥
 কাক চাহি থাকিবোহো এহি নগৰত ।
 পিতামহ সুৰমোৰ নাহিকে ইহাত ॥
 চাড়ি পিতামহী মোৰ গৈল পৰলোক ।
 কি কাৰণে বাজাপাতি থৈয়া গৈল মোক ॥ ৪৬ ॥

কৃপাচার্য্যে বোলে রাজা শুনিয়েক তুমি ।
 পুরাতন কথাসব কহিবোহঁ আমি ॥
 দ্বাপৰ যুগত দশৰথ গৃহে হরি ।
 চাৰিজন ছয়া তাত অবতার ধৰি ॥ ৪৭ ॥
 জ্যেষ্ঠ ৰামচন্দ্র হেন মধ্যম ভৰত ।
 তাত ছোট লক্ষ্মণ যে শত্রুঘ্ন শেষত ॥
 সপত্নী মাতৃৰ দোষে ৰাম গৈলা বনে ।
 লগত চলিল সীতা কনিষ্ঠ লক্ষ্মণে ॥ ৪৮ ॥
 বনত আছিল যত ৰাক্ষস পিশাচ ।
 তাহাক মাৰিয়া ৰামে কৰিলা নিসহ ॥
 পাছে সীতা হৰিনিলে দূৰ্জন ৰাবনে ।
 তাৰ দশ কন্ধ ছেদিলন্ত ৰাম বাণে ॥ ৪৯ ॥
 অগ্নিত পৰীক্ষা কৰি সীতা সম্বৰিলা ।
 পুষ্পক জানত ছড়ি অযোধ্যাক গৈলা ॥
 পিতৃৰ দেশত ৰাম ৰাজা হৈল পাছে ।
 তিনি ভ্রাতৃ লগে লৈয়া কতো দিন আছে ॥ ৫০ ॥
 ৰামক এৰিয়া সীতা চলিলা পাতাল ।
 দুৰ্বাসা কালৰ হাতে লক্ষ্মণো গুছিল ॥
 বিৰকতি লাগিলন্ত ৰামৰ মনত ।
 ৰাজা হবা বুলি পুছিলন্ত ভৰতত ॥ ৫১ ॥
 নহৈবো বুলিয়া ৰাজা কহিলা ৰামত ।
 পাছে কুশৰক ৰাজা পাতি অযোধ্যাত ॥

সশৈশ্যে প্রবেশ ভৈল বনৰ ভিতৰ ।
 বামৰ প্রসাদে নৰ নাৰী নিবন্তৰ ॥ ৫২ ॥
 অক্ষয় স্বৰ্গক গৈলা মানুষ শৰীৰে ।
 লব্ধকুশ থাকিলন্তু সেহিতো নগৰে ॥
 এহি পাৰম্পৰ্জ কথ্য হৈ আছে আগত ।
 নজানিয়া শোক তুমি কৰা অকাজত ॥ ৫৩ ॥
 বাজচৰ্চা কৰা বাজা মোৰ বোল ধৰা ।
 এতেকে তাহান শোক সকলে পাসৰা ॥
 আৰু এক কথা কহো শুনাহা সম্প্রতি ।
 মণিপুৰে দূত তুমি পাক্ষা শীঘ্রগতি ॥ ৫৪ ॥
 বক্রবাহা আসন্তোক শ্রাদ্ধ কৰিবাক ।
 নুহি চাৰি মাতৃৰ যে কৰ্ম্ম কৰন্তোক ॥
 কুপৰ বচনে বাজা চাৰিগোটা দূত ।
 সার্বশেষ কথা কহি পাক্ষিলা তৰিত ॥ ৫৫ ॥
 তাত পাছে সুভদ্রা সুন্দৰী বৰ নাৰী ।
 অজুনক লাগি কান্দে স্তম্ভি স্তম্ভি ॥
 শুনিয়েক নৰলোক ভাৰত চৰিত ।
 আত পৰে পুত্ৰ নাই দৌৰ্ঘ্যৰ কলিত ॥ ৫৬ ॥
 কেতিয়কণে ধৰে কালে তাৰ নাহি থিত ।
 কৃষ্ণৰ চৰণ মনে ধৰা এক চিত্ত ॥
 বোলে পৃথুৰাম দ্বিজ্ঞে এহি মূল কাম ।
 নিবন্তৰে নৰে ডাকি বোলা রাম রাম ॥ ৫৭ ॥

অৰ্জুনৰ বিচ্ছেদত স্মৃতিভাৰ বিলাপ

মুক্তাৱলী ।

পৰম সুন্দৰ,	কুস্তীৰ কুমাৰ ;
হাসি মনোহৰ,	ৰাতুল অধৰ এ ;
শোক অগনিক,	জালিলা মোৰ হিয়াত ।
কি মোৰ কপাল,	ভৰ যুবা কাল ;
আমাৰ নগৈল,	তুমি সমে কাল এ ;
পৰম বিকলি,	থাকিবো মই কিসত ॥
তোমাৰ বিৰহে,	মোৰ দেহা দহে ;
হৃদয় নসহে,	পৰাণো নৰহে এ ;
তুমি অবিহনে,	কি কাজ মোৰ জীবাৰ ।
হেৰা প্ৰাণেশ্বৰ,	হৃদিৰ ঈশ্বৰ ;
সদাই তোমাৰ,	আছিলো স্নেহৰ এ ;
অৰ্দ্ধ কলেব্বৰ,	আছিলো মই তোমাৰ ॥ ৫৮
তোমাক নপাই,	হেৰা প্ৰাণ যাই ;
থাকিবো ইঠাই,	কেন মতে মই এ ;

পূৰ্ণচন্দ্ৰ সম নেদেখি তোমাৰ মুখ ।

বদন তোমাৰ,	দেখিলে আমাৰ ;
মিলে বহুতৰ,	আনন্দ আমাৰ এ ;

বিধাতা বঞ্চিত্তে সি সব আমাৰ সুখ ॥

ক্রপদ কুমারী,   আছে তপকবি ;
 তমু লগধৰি,   গৈলেক সুন্দৰী এ ;
     ধৰ্ম্মৰ বচনে থাকিলো এথাতে পৰি ।
 তুমি সম বীৰ,   নাহি ধৰ্ম্মৰ্কৰ ;
 তিনিও লোকৰ ;   অন্তক বৈবৰ এ ;
     ভাৰ হৰিনাহা অবতাৰ তুমি ধৰি ॥ ৫৯
 বসণ ভূষণ,   দিক বিতোপন ;
 পৰিয়াৰ জন,   মিত্র পুত্ৰ গণ এ ;
     সবে অকাৰণ স্বামীৰ সঙ্গ বিহিনে ।
 মই সৌভাগিনী,   তোমাৰ কামিনী ;
 ভৈলো কুলক্ষণী,   থাকিয়া আপুনি এ ;
     ধিক্ ধিক্ মোৰ জীবন সাৰ যৌবনে ॥
 পূৰ্ণ শশধৰ,   বিকচ পদ্মৰ ;
 সঙ্গত মোহোৰ,   দেখিয়া সুন্দৰ এ ;
     তাহান কাস্তিয়ে মোহোক শোভা কৰয় ।
 কৰিয়া কাতৰ,   চৰণে কৃষ্ণৰ ;
 খেদ সুভদ্ৰাৰ,   কৰিলো প্ৰচাৰ এ ;
     ৰাম ৰাম ৰাম বুলিয়ে সবে সদায় ॥ ৬০

ভীম আদি চাৰি পাণ্ডৱৰ পৰ্বতত পতন আৰু
যুধিষ্ঠিৰৰ নৰক দৰ্শন ।

বৈশম্পায়ন বদতি শুনিয়ো, নৰেশ্বৰ ।

এহিমতে সূতদ্বাৰ ক্ৰন্দন বিস্তৰ ॥

শুনি নগৰৰ নৰ নাৰী চাপি আসি ।

প্ৰবোধ কৰিলা সবে বচনে আশ্বাসি ॥ ৬১

বিলাপৰ কথা আবে এখনে থাকোক ।

পাণ্ডৱৰ যেন ভৈল তাক শুনিয়োক ॥

নগৰৰ বাজ যেবে পাণ্ডৱ যে ভৈল ।

ইন্দ্ৰসমে যমৰাজা আলোচিবে লৈল ॥ ৬২

কেন মতে নিবো পুত্ৰ মোহোৰ ভুবন ।

কিন্তু অশ্বখামা বুলিয়াছে দ্ৰোণ স্থান ॥

সেহিপাপে দেখিবাক লাগয় নৰক ।

কেনমতে নিবো দেবৰাজ শিখায়োক ॥ ৬৩

যমক সম্বোধি ইন্দ্ৰে বুলিলা বচন ।

নিদ্ৰাৱলী লগেলৈয়া কৰিয়ো গমন ॥

সুপাৰ্শ্ব পৰ্বতে উঠি মেকক আসন্তে ।

নিদ্ৰাতুৰ কৰি পেলাইবাহা পৰ্বততে ॥ ৬৪

একেশ্বৰ কৰি যুধিষ্ঠিৰক ৰাখিবা ।

স্থান ৰূপ ধৰি তুমি লগত আসিবা ॥

তোমাক মাৰিবে মই উঠিয়া যে জাইবো ।

ৰাজোৰো পৰিষ্কা আমি তাহাতে চাহিবে ॥

তোমাৰ নগৰে মই নিবো যুধিষ্ঠিৰ ।
 এহিমান কাৰ্য্য তুমি কৰিও সহৰ ॥
 ইন্দ্রৰ বচনে পাছে নিদ্রাবলী সমে ।
 পাণ্ডৱৰ লগ আসি ধৰিলন্ত যমে ॥ ৬৬
 শ্বানকপ ধৰি দ্রৌপদীৰ পাছে জাই ।
 অদৃশ্য স্বৰূপে নিদ্রাবলীও চলই ॥
 পাণ্ডবো ৰহিলা সেহিদিনা গঙ্গাতীৰে ।
 প্ৰভাতে উঠিয়া স্নান কৰি নৃপবৰে ॥ ৬৭
 পুৰ মুখ ছয়াচলে ইন্দ্ৰিয়ক দমি ।
 মনত জপন্ত নিৰঞ্জন অন্তৰ্ঘ্যামী ॥
 আগে যুধিষ্ঠিৰ পাছে ভীম ধনঞ্জয় ।
 নকুল সহদেব তান পাছত চলয় ॥ ৬৮
 পাণ্ডবো পাছত চলে দ্ৰুপদ নন্দিনী ।
 কৃষ্ণাৰ পাছত চলে কুন্তা একখানি ॥
 এহিমতে জাস্ত সবে কৃষ্ণনাম লই ।
 নদী নদ সৰোবৰ গহবৰ চড়াই ॥ ৬৯
 জলস্থল নগৰক এড়ি নানাদেশ ।
 লোহিত্য তীৰত পাছে ভৈলন্ত প্ৰবেশ ॥
 গাণ্ডীৰ ধনুক নেৰে বীৰ ধনঞ্জয় ।
 হেন দেখি অগ্নি বাত ভেটিয়া আছয় ॥ ৭০
 অগ্নি বোলে শুনা বাপ ধনঞ্জয় বীৰ ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে মোৰ নিকজ শৰীৰ ॥

ইন্দ্রক নিবাৰি দিলা খাণ্ডব দহিলো ।
 বথ ধ্বজ টোন সমে গাণ্ডীৰক দিলো ॥ ৭১
 ঈশ্বৰে অজিত ইটো ধনু তিনিখন ।
 সত্ৰ বজ তম জানা এহি তিনিগুণ ॥
 সত্ৰগুণে ভৈল ধনু সাৰঙ্গ উত্তম ।
 পীনাক হৈলেক ধনু গুণত যে তম ॥ ৭২
 বজগুণে জানা বাপ ধনু যে গাণ্ডীৰ ।
 এহি ধনু টানিবাক নপাৰয় কেৱ ॥
 যৈত যোগেশ্বৰ কৃষ্ণ হৰৈ অবতাব ।
 তৈতে এহি ধনু লৈয়া হৈবা ধনুৰ্কৰ ॥ ৭৩
 আকে জানি গাণ্ডীৰক গৈয়ো বৰুণত ।
 মিচা নুহিকয় আমি কৈলো স্বৰূপত ॥
 অগ্নিৰ বচন শুনি ইন্দ্রৰ নন্দন ।
 লোহিতত খেপিলেক ধনু টোন বান ॥ ৭৪
 পাঞ্চোভাই কবিলন্ত অগ্নিক সন্মান ।
 তথাতে ভৈলন্ত অন্তৰ্দ্ধান হুতাসন ॥
 অনন্তৰে তৈতে পাছে পাণ্ডুব সন্তান ।
 লোহিতত নামি পাছে কবিলন্ত স্নান ॥ ৭৫
 স্নান পানে সবাৰে গুছিল শ্ৰম দুখ ।
 পাছে পাঞ্চোভাই ভৈলা দক্ষিণক মুখ ॥
 লোহিত্যৰ তীৰে তীৰে জাহাস্ত সদাই ।
 সাগৰ দেখিলা গৈয়া পাছে পাঞ্চোভাই ॥

ঢউ সব উঠে যেন পর্বত আকার ।
 জাকে জাকে চৰৈ মৎস্য কুন্তীৰ মগৰ ॥
 নানাবিধ জলজন্তু তাহাতে ফুৰয় ।
 মেঘৰ গৰ্জন যেন কতোহো নাদয় ॥ ৭৭
 সাগৰৰ ঢউ পাছে গৈয়া নৃপবৰ ।
 প্ৰবেশিলা মঠে সবে নীল মাধৱৰ ॥
 মাধ সুলোচনা নামে আছিল পৰ্বত ।
 নীল পাথৰৰ মূৰ্ত্তি কৰিলন্তু তাত ॥ ৭৮
 স্তব্ধৰ মঠ বান্ধি দিলা ওপৰত ।
 পূৰ্ণব্ৰহ্ম কৃষ্ণ আসি বেকত হৈলন্তু ॥
 যেখনে আসিল কৃষ্ণ জগত ঈশ্বৰ ।
 থানৰ হৈলেক অধিকাৰি মহেশ্বৰ ॥ ৭৯
 বৃক্ষৰূপে বটব্ৰহ্ম আছয় তাহাত ।
 মাৰ্কণ্ডেয় নামে হৃদ বটৰ তলত ॥
 হৃদত স্নানিলে নীল ভক্তি পাৰে নৰে ।
 ভাৰ্য্যা ভ্ৰাতৃসমে স্নান কৰি যুধিষ্ঠিৰে ॥ ৮০
 নীল মাধৱক পাছে হৈল দৰ্শন ।
 পৰম আনন্দে ৰহিলন্তু সেহিদিন ॥
 দ্ৰৌপদী সহিতে পৰদিনা পাক্ষোজন ।
 উত্তৰক মুখে সবে কৰিলা গমন ॥ ৮১
 দ্ৰৌপদীৰ পাছে একগুটি কুতা জাই ।
 সবাৰ পাছত নিদ্ৰা অদৃশ্যে চলই ॥

এহিমতে নদী গিৰি বিস্তৰ চৰাই ।
 মহেশ্বৰ মূৰ্ত্তি মুক্তিনাথ পাইলা গই ॥ ৮২
 বহিলন্তু সেহিদিন তাত মহাৰাই ।
 ৰজনী প্ৰভাতে কৃষ্ণাসমে পাঞ্ছোভাই ॥
 স্নান কৰি মুক্তিনাথ দৰ্শন হই ।
 উত্তৰ দিশক পাছে গমন কৰই ॥ ৮৩
 সাক্ষাতে ঈশ্বৰ শক্তি পাওৱত আছে ।
 পথগতি কৰি হৰিদ্বাৰ পাইলা পাছে ॥
 পৰম আনন্দে স্নান কৰি বিধিৱতে ।
 ফল মূল ভুঞ্জি ৰাত্ৰি ৰহিলা তথাতে ॥ ৮৪
 প্ৰভাতে উঠিয়া তাতকৰি স্নান পান ।
 হৰিদ্বাৰ পৰ্বতত হৈয়া আৰোহণ ॥
 পৰ্বত উপৰে চলি জাই উত্তৰক ।
 হুৰ্গম পথক গই গঙ্গোত্ৰী পাইলেক ॥ ৮৫
 যোজন বহল কুণ্ড চক্ৰৰ আকাৰ ।
 গঙ্গোত্ৰী নামত সিতো গঙ্গাৰ নগৰ ॥
 এহিমতে নবকুণ্ড নব বৰিসত ।
 মকৰ বাহিনী দেবী ক্ৰমে থাকে তাত ॥ ৮৬
 স্নান পান কৰি ভাৰ্য্যাসমে পাঞ্ছোভাই ।
 আনিলন্তু ফল মূল চাৰিও কোণাই ॥
 যুধিষ্ঠিৰে ঈশ্বৰক দিলন্তু উছৰ্গি ।
 যাজ্ঞসেনী সৰাহাকে দিলন্তু বিভাগি ॥ ৮৭

এহিমতে সেহিদিন তথাতে বহিল ।
 প্রভাতে উত্তৰ মুখে গমন কৰিল ॥
 গিৰি গুহা দুৰ্গম যে বহুত এৰাই ।
 হিমালয় সীমাদণ্ড দেখিলন্তু জাই ॥ ৮৮
 সহস্ৰ যোজন পথ উৰ্দ্ধে যুড়িচয় ।
 তাৰপৰা দশোদিশে পৰে হিমচয় ॥
 তস্কৰ সকলে যেন গৃহে সিদ্ধি দেই ।
 হিমালয় ভেদি গঙ্গা সেহিমতে বই ॥ ৮৯
 বহিবে নপাৰে শূন্যে হিমৰ কাৰণে ।
 কাষ্ঠ তৃণ আনি বাসা বান্ধি ভীমসেনে ॥
 চাৰি ভাত্ৰ ভাৰ্যা কুন্তা সমে যুধিষ্ঠিৰ ।
 বহিলা সবেও সেহি বাসাৰ ভিতৰ ॥ ৯০
 নিদ্রাবলী বহিলন্তু সঙ্গোত তহোন ।
 মায়া কৰি আছে কেহো নেদেখে নয়ন ॥
 এহিমতে পৰ্বতৰ বৈয়া সমীপত ।
 ফল মূল আহাৰ কৰিল যথোচিত ॥ ৯১
 কৃষ্ণক চিস্তিয়া সেহি বজনী বন্ধিল ।
 প্রভাতে উঠিয়া সবে স্নানক কৰিল ॥
 সহস্ৰ প্ৰহৰ পথ উৰ্দ্ধে যে পৰ্বত ।
 তাহাত উঠিলা গৈয়া পাণ্ডব সমন্ত ॥ ৯২
 পৰ্বতত হিমে আঠুমান হৈয়া জাই ।
 তথাপিতো আগবাঢ়ি জাস্ত পাঞ্জে ভাই ॥

দ্রৌপদীক ধনঞ্জয়ে হাতে ধরি নেস্ত ।
 কুন্তাকপে যমরাজা পাছত চলন্ত ॥ ১৩
 তান পাছে নিদ্রাবলী চলে অলঙ্কিতে ।
 এহিমতে চড়াইলন্ত গৈয়া যে পর্বতে ॥
 কিম্পুরুষ নামে সিটো মধ্যম ববিষ ।
 নিদ্রা কুন্তা কৃষ্ণাসমে পাণ্ডব প্রবেশ ॥ ১৪
 শ্রান্ত ছয়া সেহিদিনা তথাত বহিল ।
 হিম নিবারিয়া ভীমে বাসাক বান্ধিল ॥
 ফল মূল ভুঞ্জি সেহি বজ্রনী বন্ধিয়া ।
 স্নান কৰি লড়িলন্ত প্রভাতে উঠিয়া ॥ ১৫
 উত্তৰক মুখে বলতৰ পথ গই ।
 বামগিৰি নামে এক পর্বতক পাই ॥
 বামৰ আছয় মূৰ্ত্তি সীতা সমন্নিতে ।
 সেহিদিন বহিলন্ত পাণ্ডব তাহাতে ॥ ১৬
 কৃষ্ণাসমে স্নান কৰি দ্রুতে পাঞ্চোভাই ।
 বাম সীতা দেবী দৰশন হৈলা জাই ॥
 প্রদক্ষিণ কৰি পাছে বামৰ চৰণ ।
 উত্তৰক মুখে পাছে কৰিলা গমন ॥ ১৭
 বায়ুবেগে যাস্ত সবে শক্তি ঈশ্বৰৰ ।
 দণ্ডেকে দিবস পথ চলে নিবন্তৰ ॥
 এহিমতে ক্ষুদ্র নদী গিৰিক চড়াই ।
 হনুমন্ত আশ্রমক পাইলা গৈয়া জাই ॥ ১৮

ষড় ঋতু এক হৈয়া বহে সেহিস্থান ।
 অশংকাত ফল পকি আছয় নানান ॥
 আশ্রমে প্রবেশ পাছে ভৈলেক পাণ্ডব ।
 মাথে বস্ত্র দিয়া কৃষ্ণা গৈলা সেহি ঠাৱ ॥ ৯৯
 দেগি হনুমন্তে আগ বাঢ়ি নিলা আসি ।
 নানাবিধ ফলমূলে পূজিলা হৰিষি ॥
 অথস্তব কথা হনু ৰাজাত পুছিল ।
 যেনমতে কৃষ্ণ দেৱে পৃথিবী এড়িলা ॥ ১০০
 সেহি ৰাত্রি সাৱশেষে হনুত কহিলা ।
 প্ৰভাতে উঠিয়া মাকতিত আক্সা লৈয়া ॥
 উত্তৰক মুখে চমু পথক ধৰিলা ।
 নদী নদ জঙ্গলক বহুত চড়াইলা ॥ ১০১
 হেমাঙ্গী নামত এক গোট কুণ্ডবৰ ।
 কিম্পুৰুষ বৰিষৰ গঙ্গাৰ নগৰ ॥
 তাহাক পাইলন্ত গৈয়া পাণ্ডব কুমাৰ ।
 ৰহিলন্ত সেহিদিন পাৰত কুণ্ডব ॥ ১০২
 মনুষ্যে নপাৱে তাক দেবতাত বিনে ।
 দ্রৌপদী সহিতে স্নান কৰি সেহি স্থানে ॥
 উত্তৰক মুখে চলি জাস্ত নৃপবৰ ।
 কৃষ্ণাসমে চাৰি ভ্ৰাতৃ পাছত তাহাৰ ॥ ১০৩
 তান পাছে কুন্তাকপে চলে যমৰাই ।
 সবাৰ পাছত নিদ্ৰা কেহো নেদেখই ॥

এহিমতে গতি কৰি বহু পথ জাস্ত ।
 হেমকূট নামে সীমা পৰ্বত দেখন্ত ॥ ১০৪
 সহস্ৰ যোজন যুড়ি আছে গিৰিবৰ ।
 মনুষ্যে চড়াইবে শক্তি আচয় কাহাৰ ॥
 হেমকূট ভেদি গঙ্গাজল বহে সদা ।
 সেই দিন গিৰি কাছে বহিলন্ত তদা ॥ ১০৫
 ফলমূল আনিবাক গৈলা চাৰি ভাই ।
 নানাবিধ আলু জৰা পকা কৰদই ॥
 তৰমুজা খৰমুজা কণ্টকি যে বাঙ্গি ।
 বাজাৰ আগত আনি দিলা দুই সাক্ষি ॥ ১০৬
 যুধিষ্ঠিৰে ঈশ্বৰত অৰ্পণা কৰিলা ।
 দ্রৌপদীয়ে একভাগ বিবৰ্ত্তিয়া দিলা ॥
 আৰু ভাগ দিলা নিয়া ভীমৰ আগত ।
 ক্ষুধা নিবাবণ কৰি ভুঞ্জিলা সমস্ত ॥ ১০৭
 সবাৰ পাছত দেবী কৰিলা ভোজন ।
 তৃণাসন কৰি সবে কৰিলা শয়ন ॥
 তাত পাছে ভৈলা যেবে বজনী প্ৰসন্ন ।
 প্ৰভাতে উঠিয়া গঙ্গাজলে কৰি স্নান ॥ ১০৮
 আপুনি সামৰ্থ আৰু কৃষ্ণৰ কৃপাত ।
 হেমকূটে উঠি জাই যেন জখলাত ॥
 বাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ মুকুন্দ মুৰাৰি ।
 এহিনাম সবমুখে জাস্ত সবে ধৰি ॥ ১০৯

শিব বিষ্ণু প্রকৃতিও পাণ্ডবতে আছে ।
 হেমকূট সীমা গিৰি পাৰ হৈলা পাছে ॥
 হৰিবৰিষক গৈয়া পাণ্ডবে পাইলন্ত ।
 শ্রম দুঃখ নিবাৰিয়া তাত থাকিলন্ত ॥ ১১০
 কল মূল ভুঞ্জি বহিলন্ত সেহি দিন ।
 শ্রাতসে কৰিয়া স্নান কৰিলা গমন ॥
 নদী নদ গ্ৰাম দেশ বহুত চড়াই ।
 কামেশ্বৰ নামে এক গিৰি পাইলা জাই ॥ ১১১
 কামদেব ৰূপে হৰি আছন্ত তাহাত ।
 জগত জননী লক্ষ্মী থাকয় সঙ্গত ॥
 পাণ্ডব বহিলা গই সেহিদিন তাত ।
 স্নান কৰি শ্ৰদক্ষিণ কৰি বাড়শত ॥ ১১২
 কামদেব দৰশন ভাৰ্য্যাসমে হৈয়া ।
 গমন কৰিলা বাজা অনুমতি লৈয়া ॥
 উত্তৰক মুখে দ্ৰুতে জাস্ত নৃপবৰ ।
 গ্ৰাম দেশ নানা ঠাই জাই বহুতৰ ॥ ১১৩
 পাছে জজ্বালক পথ চলে পাঞ্জে তাই ।
 গিৰি গুহা নদী নদ জাহন্ত চৰাই ॥
 জঙ্গোত্ৰি নামত কুণ্ড চত্ৰৰ আকাৰ ।
 হৰি বৰিষৰ ইটো গঙ্গাৰ নগৰ ॥ ১১৪
 তাহাক পাইলন্ত গৈয়া পাণ্ডব সন্তান ।
 ভাত্ৰ ভাৰ্য্যা সমে বহিলন্ত সেহি দিন ॥

প্রভাতে উঠিয়া স্নান কৰি বিধিবতে ।

উত্তৰ দিশক লাগি চলিলা সমস্ত ॥ ১১৫

মানুষৰ সমাগম তাত নাহিকন্তু ।

অৰণ্যে অৰণ্যে পশি পাণ্ডৱ জাহন্তু ॥

এহিমতে বহুপথ চলিয়া গৈলন্তু ।

নৈশেধ নামত সীমা দণ্ডক পাইলন্তু ॥ ১১৬

সহস্ৰ যোজন যুড়ি উদ্ধক যে আছে ।

পাণ্ডৱ ৰহিলা সেহিদিন তাৰ কাছে ॥

ফলাহাৰ কৰি তাত ৰজনী বঞ্চিলা ।

স্নান কৰি নৈষধত সবেও উঠিলা ॥ ১১৭

কৃষ্ণৰ কৃপাত সীমাদণ্ড পাব হৈল ।

ইলাবৃত্ত নামে বৰিষক গৈয়া পাইল ॥

সুবৰ্ণ সদৃশ ভূমী দেখি বিটোপন ।

ভাহাত ৰহিলা ৰাজা পাছে সেহিদিন ॥ ১১৮

পৰদিনা চলি জান্তু উত্তৰক মুখে ।

ভক্তিব প্রভাবে নিপীড়য় একো দুখে ॥

সৌমাৰক নামে বন আছন্তু শিবৰ ।

প্ৰবেশিলে নাবাহৰে শাপত দেবৰ ॥ ১১৯

তাহাক দক্ষিণে এড়ি জালন্তু নৃপবৰ ।

কতো দূৰে দেখিলন্তু মেক গিৰিবৰ ॥

তৈৰ পৰা জল আসি পড়িয়া তলত ।

চত্ৰৰ আকাৰ হৈয়া ৰহিছে তহিত ॥ ১২০

কুণ্ড এক গোটা হৈয়া আছে বিচক্ষণ ।
 অলকা নগর তাক বোলে সৰ্বজন ॥
 স্নান পান কৰি তাত বৈয়া সেহিদিন ।
 প্ৰভাতে উঠিয়া পাছে কৰিলা গমন ॥ ১২১
 স্তূপাশ্ৰ্বক নামে ঢোকা দক্ষিণ দিশৰ ।
 পাণ্ডব উঠিলা গৈয়া তাহাৰ উপৰ ॥
 অযুত যোজন পথ উৰ্দ্ধ যুড়িচয় ।
 তাত উঠিবাক কিবা মনুষ্যে পাৰয় ॥ ১২২
 বৈশম্পায়ন বদন্তি শুনিয়ে জন্মিজয় ।
 যমৰাজা সেহিস্থানে কবন্ত আপায় ॥
 নিদ্ৰাক সম্মুখি বুলিলন্ত যমবাই ।
 প্ৰথমতে দ্ৰৌপদীক তই ধৰ জাই ॥ ১২৩
 তান পাছে ধৰ আৰো জৱজ্ঞ দোভাই ।
 ভালমতে ধৰিবিহি ভীম ধনঞ্জয় ॥
 চতুৰ্থ প্ৰহৰ বেলি মোৰ বচনত ।
 নিদ্ৰায়ে পিড়িত হতে থাকোক পৰ্বত ॥ ১২৪
 এই হেতু তেসে জান আসি আছে আমি ।
 ভালমতে নিদ্ৰাতুৰ কৰিয়োক তুমি ॥
 এহি বুলি পূৰ্ববৰতে হৈল কুণ্ডা খানি ।
 নমনিলা পাঞ্চোভাই সমে যাজ্ঞসেনী ॥ ১২৫
 ধৰ্ম্মৰ বচনে নিদ্ৰা তেতিক্ষণে গই ।
 প্ৰথমতে দ্ৰৌপদীক ধৰিলন্ত জাই ॥

নিদ্রায়ে পিড়িল। দেবী ভরি নচলয় ।
 জ্ঞানহীন হুয়া কৃষ্ণ তাহাত পৰয় ॥ ১২৬
 হেন দেখি ভীমসেনে রাজাত কহিল ।
 রাজা বোলে নজানোহো কি দোষে পড়িল ॥
 একান্ত ভকতি কৃষ্ণ চরণে কৰিলা ।
 পতিব্রতা গুণে দেবী সদাই আছিল। ॥ ১২৭
 কিন্তু স্নেহ কৰিছিল অৰ্জুনত বৰ ।
 আত কৰি দোষ নেদেখোহো দ্রৌপদীৰ ॥
 বিধিৰ লিখন কোনে গুছাইবে পাৰন্ত ।
 এতহন্তে সহদেব কুমৰো পৰন্ত ॥ ১২৮
 পৰিবার দেখি ভীমে বচন বুলিল ।
 সহদেব ভাই দদা এখাত পবিল ॥
 যুধিষ্ঠিৰে বোলে দোষ নেদেখোহো মনে ।
 সৰ্বকালে ভক্তি আছে কৃষ্ণৰ চরণে ॥ ১২৯
 সবাত কৰিয়া শ্রেষ্ঠ আছিল পণ্ডিত ।
 সেহি গৰ্ব দোষ বিনে নেদেখোহো আত ॥
 তাত পাছে পৰিলন্ত লকুল কুমাৰ ।
 নকুল পড়িল দদা বোলে বুকোদৰ ॥ ১৩০
 রাজা বোলে নেদেখোহো দোষৰ কাৰণ ।
 ভকতি কৃষ্ণৰ পাৰে কৰে শুদ্ধমন ॥
 গুণবন্ত গুণ গৰ্ব বিনে দোষ আৰ ।
 নেদেখোহো আন একো দোষ যে ইহাৰ ॥ ১

নিদ্রায়ে পীড়িত হৈয়া অৰ্জ্জুনো পড়িল ।
 কৈক জাহা দদা বুলি ষাজাত কহিল ॥
 ত্রৈলোক্যৰ নাথ ষিটো দৈবকৌ নন্দন ।
 অভিন্ন আছিল দেখো সহিত অৰ্জ্জুন ॥ ১৩২
 কি কৰিবে পাৰে দোষে আপুনি সামর্থ ।
 কোন দোষে পড়িলন্তু কহিয়োক পার্থ ॥
 বাজা বোলে দেখো বাপু আশ্চৰ্য্য ইসৰ ।
 নৰ নাৰায়ণ বুলি কহে ব্যাসদেৱ ॥ ১৩৩
 আপুনियो দেখি আছো মহিমা অপাৰ ।
 যি সব বিক্ৰম তান নোহে মনুষ্যৰ ॥
 ধনুৰ্দ্ধৰ গৰ্ব্ব বিনে নাহিকয় আন ।
 ভাত পৰে নেদেখোহো দোষৰ কাৰণ ॥ ১৩৪
 পুনৰপি ভীমসেনে বুলিলা বাজাক ।
 কোন দোষ মোত আছে দদা কহিয়োক ॥
 বাজা বোলে বাপু তোৰ দোষ আছে এক ।
 বহুত ভোজন কৰা নিদিয়া লোকক ॥ ১৩৫
 এহি খানি দোষ গাৱে তোমাৰ আছয় ।
 কৃষ্ণৰ সেৱাত সিও গুছিবে পাৰয় ॥
 এতহস্তে নিদ্রাৱলী ভীমকো ধৰিল ।
 অধোমুখ কৰি বীৰ তথাতে পড়িল ॥ ১৩৬
 একেশ্বৰ হৈল পাছে বাজা যুধিষ্ঠিৰ ।
 কেৱলে লগত মাত্ৰ আছয় কুকুৰ ॥

নিদ্রায় পৌড়িত হৈয়া পৰ্বতে পড়িল ।
 বাজা বোলে ভাই ভাৰ্যা পৰাণ এড়িল ॥ ১৩৭
 ধৰ্ম্মৰ কপট তাক বুজিতে নাপাৰি ।
 নিদ্রাবলী ধৰি আছে অধোমুখ কৰি ॥
 শ্বাশ নিশ্বাসকো সেহি হেতু নেদেখিলা ।
 শোকাগ্নি লাগিয়া গারে খিলাপ কৰিলা ॥ ১৩৮
 হৰি হৰি যাজ্ঞসেনী দ্ৰুপদ দুহিতা ।
 জগত প্রক্ষাত তুমি শান্তি পতিব্রতা ॥
 সমস্তে সুখৰ ঘৰ আছিল আমাৰ ।
 কতনো বৰ্ণাইবো আমি গুণক তোমাৰ ॥ ১৩৯
 ক্ষেণেকো নেবিলা সদা আমাক বনত ।
 পড়িয়া বহিলা তুমি সুপাৰ্শ্ব পৰ্বত ॥
 হাহা বাপু সহদেব কনিষ্ঠ কুমাৰ ।
 কোনে বৰ্ণাইবাক পাবে গুণে পণ্ডিতৰ ॥ ১৪০
 সৰ্বকালে গোবৰতা আছিল আমাত ।
 অধোমুখে পড়িবৈলা এহি পৰ্বতত ॥
 তৰি হৰি প্রাণ ভাই নকুল সুন্দৰ ।
 বষিক নাগৰ গুণ আছিল তোমাৰ ॥ ১৪১
 পিতৃ সম কৰি মোক কৰিলা আদৰ ।
 পৰিয়া বহিলা বাপু পৰ্বত উপৰ ॥
 কোথা গৈলা ধনঞ্জয় কুলেৰ নন্দন ।
 লোকে বোলে কৃষ্ণ পার্থ নৰ নাৰায়ণ ॥ ১৪২

বিশেষত দেখিয়াছে বিক্রম প্রবল ।
 কটাক্ষতে কম্পমান দেবতা সকল ॥
 সংহারক শক্তি আছে কদ্রব গারুত ।
 বাহুবলে জিনিলাহা তাক্সো সমবত ॥ ১৪৩
 পূর্বের সঞ্জয়ৰ আগে কৃষ্ণে আছে কেউ ।
 কদাচিতো নেড়িবোহো সখি ধনঞ্জই ॥
 হেন ধনঞ্জয় আছে পৰ্বততে পড়ি ।
 ঈশ্বৰৰ উচ্ছা কোনে বুজিবাক পাৰি ॥ ১৪৪
 হাহা বাপু বৃকোদৰ দুঃখৰ সহাই ।
 কতনো বৰ্ণাইবো বাপু তোৰ গুণচই ॥
 জোগ্য হু সাজিয়া পুৰি মানিবে ধৰিলা ।
 বোকা কৰি লৈয়া তাতো আমাক বাখিলা ॥ ১৪৫
 অমৃত হস্তাৰ বল আছিল তোমাৰ ।
 পড়িয়া বহিল বাপ পৰ্বত উপৰ ॥
 একেশ্বৰ কৰি মোক কিবা কবে হৰি ।
 ইহাৰ লগত কিয় মোক নেনে মাৰি ॥ ১৪৬
 মেৰুৰ মূলৰ পৰা চাৰি ধাৰা হৈয়া ।
 চৌদিশে পৰ্বততো পৰে গঙ্গা আছে বৈয়া ॥
 সেহি গঙ্গাজলে ৰাজা কবিলন্তু স্নান ।
 দ্ৰাতৃ-ভাৰ্যা শোকে ভৈল দগধ পৰাণ ॥ ১৪৭
 শোকে দুখে নৃপবৰে গমন কৰিল ।
 লাসে লাসে গৈয়া পাছে স্পৰ্শ চড়াইল ॥

শ্রানকপে যমরাজা চলন্ত পাছত ।
 দুয়োজাই আৰোহিলা গৈয়া যে মেকত ॥ ১৪৮
 মেকত আছয় পথ দুৰ্গম দেবৰ ।
 অহাজোয়া কৰে তাত দেব নিবন্তৰ ॥
 মনুষ্যৰ সমাগম নাহিকয় তাত ।
 ভক্তি বলে যুধিষ্ঠিৰ উঠিয়া জাহন্ত ॥ ১৪৯
 ৰাজাৰ পাছত চলে ধৰ্ম্ম কুন্তা গুতি ।
 খানিকো নপৰে পাছ জাহন্ত লগে উঠি ॥
 সেইবেলা পুৰন্দৰে বিপ্রবেশ ধৰি ।
 উপবৰ পৰা খেদি আসে ক্ৰোধ কৰি ॥ ১৫০
 হাতত ধৰিয়া শেল আগক উচ্চাই ।
 খেদ আসি লাগ ধৰিলন্ত সেই ঠাই ॥
 ৰাজাক চাহিয়া বিপ্ৰে বোলন্ত বচন ।
 অযুগুত কাৰ্য্য তুমি কৰা কি কাৰণ ॥ ১৫১
 অপবিত্ৰ কুন্তা ইতো কিয় আছা আনি ।
 ব্ৰহ্মাৰ বচনে আক মাৰো আজি হানি ॥
 দেবতাৰ পথ ইটো পৰম পবিত্ৰ ।
 কুকুৰ উঠিল পথ হৈল অপবিত্ৰ ॥ ১৫২
 নানাবিধ যোগ যাগ কৰি যজ্ঞচয় ।
 তথাপিতো এহিপথে গতি নাহিকয় ॥
 মৰ্যাদা গুছিল আৰু সবে দেবতাৰ ।
 এহি বুলি ধৰিলন্ত মাৰিবে কুকুৰ ॥ ১৫৩

ৰাজাৰ বচনে কুভা সাবতি ধৰিল ।
 দেখি মুখিষ্ঠিৰ ৰাজা বিপ্ৰক বুলিল ॥
 নামাৰা নামাৰা গুৰু ক্ৰোধ দূৰ কৰ ।
 কদাচিতো নেড়িবোহো মই যে কুকুৰ ॥ ১৫৪
 ভাই ভাৰ্য্যা সবে মোক এড়িল ইহাত ।
 এহিখানি কুভা মোৰ আচয় লগত ॥
 যৈতে বহো তৈতে বহে দূৰক নজাই ।
 এনয় জনক এড়িবোহো কেনে মই ॥ ১৫৫
 আৰু যি কহিলা ইটো অপৰিত্ৰ জন ।
 সবে ব্ৰহ্মঅংশী জীব নাহি ভিন্ন ভিন্ন ॥
 এহি বুলি কুকুৰক ধৰিলা চপাই ।
 হানিবাক লাগি বিপ্ৰে চলক নপাই ॥ ১৫৬
 ৰাজাক বোলাস্ত বিপ্ৰে বচন দুনাই ।
 এড়া এড়া কুভা হেৰা তুমি মহাৰাই ॥
 ব্ৰহ্মাৰ বচনে কুভা মাৰিবোহো আমি ।
 কি কাৰণে কুভা হানিবাক নেদা তুমি ॥ ১৫৭
 ৰাজা বোলে বিপ্ৰবৰ শূনিও বচন ।
 কুভাৰ কাৰণে হেৰা দিলো মোৰ প্ৰাণ ॥
 শেলহানি মোক আগে কৰিও নিধন ।
 জিবোমানে নেড়িবোহো সেবকিয়া জম ॥ ১৫৮
 ৰাজাক বুজাই বিপ্ৰে বুলিলস্ত পুনু ।
 এহি পথে যোগ্য নহে এহি কুভা তনু ॥

তুমি কৰিয়াছা ভক্তি কৃষ্ণৰ চৰণ ।

যোগ যাগ ত্ৰত কৰ্ম্ম আৰু নানা দান ॥ ১৫৯

ইসবৰ ফলে এহি পথত গমন ।

পাপকাৰি কুন্তা ইটো আনা কি কাৰণ ॥

ৰাজা বোলে গুৰু মোৰ বাণি শুনিয়েক ।

অন্ধখানি পুণ্য মোৰ দিলো কুকুৰৰ ॥ ১৬০

বিপ্ৰে বোলে ভাই ভাৰ্য্যা সবাকে এড়িলা ।

কি কাৰণে অৰ্দ্ধপুণ্য কুকুৰক দিলা ॥

ৰাজা বোলে দিলো পুণ্য যিহেতু অৰ্দ্ধেক ।

এহি পথে চলিবাব আৰ যোগ্য হোক ॥ ১৬১

আৰু যি কহিলা ভ্ৰাতৃ ভাৰ্য্যাক এড়িবে ।

কালৰ অধীন চৰাচৰ জানা সবে ॥

এহিমতে নৃপতিক ভঙ্গাইবে নপাৰি ।

সম ইন্দ্র দুয়ো পাছে চন্দ্ৰ মায়া এড়ি । ১৬২

নিজ বেশ ধৰি দুয়ো ৰাজাক বোলয়

ভালেতো হোৱন্তবশ্য কৃষ্ণ কৃপাময় ॥

কোনে বৰ্ণাইবাক পাবে তোমাৰ যে গুণ ।

কুকুৰৰ অৰ্থে আড়িলাহা নিজ প্ৰাণ ॥ ১৬৩

সমৰাজা বোলে পাছে প্ৰশংসা বচন ।

সাধু সাধু যুধিষ্ঠিৰ কুলেৰ নন্দন ॥

তযু পীতামহগণ গৈলা এহিপথে ।

তুমিও চলিয়া জাহা চড়ি দিব্য ৰথে ॥ ১৬৪

যিহেতু ভুতক দায়া কৰিছা সদাই ।
 এতেকে স্বৰ্গৰ স্নখ ভুঞ্জিবে লাগই ॥
 পূৰ্বে দৈত্যসৰোবৰে পৰীক্ষা কৰিলো ।
 সিকালে তোমাক লাড়িবাক নপাৰিলো ॥ ১৬৫
 ইবাৰ আসিলো মই শ্বানৰূপ ধৰি ।
 তথাপিতো মতি তযু লাৰিতে নপাৰি ॥
 এতহন্তে মাতলিও বথ আনিলন্ত ।
 ইন্দ্রেদেৱে হাতে ধৰি বথে তুলিলন্ত ॥ ১৬৬
 যম ৰাজা বোলে চলা শুনা দেবৰাজ ।
 ইন্দ্রে বোলে চলা তুমি সাধিবোহো কাজ ॥
 এহি বোলা বোলি কৰি যম ৰাজা গৈলা ।
 ইন্দ্র সমে যুধিষ্ঠিৰ স্বৰ্গক চলিলা ॥ ১৬৭
 বায়ুতো অধিক বথ ডাকন্ত মাতলি ।
 লক্ষ প্ৰহৰৰ পথ দণ্ডে গৈলা চলি ॥
 এহি মতে স্বৰ্গপুৰ পাইলা যুধিষ্ঠিৰ ।
 জয় জয় যুধিষ্ঠিৰ ঘোষে নিৰন্তৰ ॥ ১৬৮
 বথৰ নামিয়া ইন্দ্রে সিংহাসনে বসি ।
 অৰ্দ্ধাসন এড়ি দিলা ৰাজাক হৰিষি ॥
 যুধিষ্ঠিৰে দেখিলন্ত সভাত সমন্ত ।
 সিদ্ধ বিদ্যাধৰ ঋষি মুনি দেব যত ॥ ১৬৯
 দেখিলন্ত দুৰ্য্যোধন সমে শত ভাই ।
 আপোনাৰ পাঞ্চ ভাই চান্ত মহাৰাই ॥

কৈতো নেদেখিয়া রাজা পুচিলা ইন্দ্রত ।
 কহিয়োক মোৰ ভ্রাতৃ সব আছে কৈত ॥ ১৭০
 মনে বোলে ইন্দ্রে সাধিবোহো যমকাজ ।
 রাজাক স্বনাই বুলিলন্ত দেবরাজ ॥
 তব ভাতৃগণ হেৰা নাহি মোৰ স্থান ।
 আপোনাৰ দোষে গৈল যমেৰ ভবন ॥ ১৭১
 শূনি যুধিষ্ঠিৰে ক্ৰোধে বুলিবে লাগিল ।
 দেবৰ সভাৰ ইতো ধিকাৰ বহিল ॥
 মহাপাপ কৰি দুৰ্য্যোধন দুৰাছাৰ ।
 শত ভাই লই থাকে সভাত দেৱৰ ॥ ১৭২
 মোৰ চাৰি ভাই সূদ্ধ সত্য কলেবৰ ।
 একান্ত ভকতি কৰি আছিল কৃষ্ণৰ ॥
 যজ্ঞ মণ্ডপত জাত দ্ৰুপদ কুমাৰী ।
 কৃষ্ণৰ চৰণে ভক্তি নিতে আছে কৰি ॥ ১৭৩
 হেন ভাই ভাৰ্য্যা গৈলা যমেৰ কৰলে ।
 তৈকে লাগি জাইকে মই নাথাকো ইস্থানে ॥
 তাসম্বাৰ যেহি স্থান মোৰো সেহি ঠাই ।
 অন্তত্ৰ লোকক মোৰ ইচ্ছা জাৰে নাই ॥ ১৭৪
 যমেৰ নগৰে নিয়া আমাক থৈয়োক ।
 এহি মানে কৃপা দেৱৰাজে কৰিয়োক ॥
 রাজাৰ বচন শূনি সহস্ৰ লোছন ।
 মাতলিক চাই পাছে বুলিলা বহন ॥ ১৭৫

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY.

[৩৫]

ৰাজ্যৰ লগত ৰথ সমে ওইলৰ ।

জৈকি জাইব খোজা তুমি বচন যে মোৰ ॥

ইন্দ্রৰ বছনে ৰথ সাজি তেতিক্ষণ ।

যুধিষ্ঠিৰ নৃপতিক বুলিলা বছন ॥ ১৭৬

এহি ৰথে উঠিওক ধৰ্ম্ম নৃপবৰ ।

যদি জাইবে খোজা তুমি যমেৰ নগৰ ॥

মাতলিৰ কথা শুনি পাছে নবনাথ ।

ইন্দ্রত বিদায় কৰি উঠিলন্ত ৰথ ॥ ১৭৭

মাতলি ডাকিল ৰথ বায়ু সম গতি ।

নিমিষে এড়াইল গৈয়া পুৰি অত্ৰাবতী ॥

স্বলোক এড়ায় পাছে ভুবলোকে স্থিতি ।

তাকো এড়ি জাই ৰথে পাইল বসুমতী ॥ ১৭৮

মহী এড়ি গৈয়া দ্রুতে প্ৰবেশ অতল ।

অতল পুৰক এড়ি পাইলন্ত বিতল ॥

তাকো এড়ি পাইল যাই সূতল নগৰি ।

তাক যোই পাইলন্ত যে তলার্তন পুৰি ॥ ১৭৯

কতোক্ষণে গৈয়া আক পাইলা মহাতল ।

তাক এড়ি চলি যাই পাইল বসাতল ॥

ইন্দ্রক সাৰথি ৰথে সূজান প্ৰবল ।

তাত পাছে প্ৰবেশিলা পুৰ যে পাতাল ॥ ১৮০

সাতো পাতালৰ তল জলৰ উপৰ ।

সন্ধমণী নামে সিতো যমেৰ নগৰ ॥

তাহাত প্ৰবেশ বথ কৰিলন্তু নিয়া ।
 দক্ষিণ দুয়াৰে পাছে জাহান্তে চলিয়া ॥ ১৮১
 দেখিলন্তু বহুবিধ নৰকৰ স্থান ।
 বোঁবৰ পুন্ডাম আৰু বিন্মত্ৰ প্ৰদান ॥
 সূচ্ছি মুখ কাকমুখ নৰ্কৰেত সব ।
 ত্ৰক্ষ্মান্ন কৃতন্ন আছে চন্দ্ৰ দিবাকৰ ॥ ১৮২
 পাপ নাম ধৰি নৰ্ক পাতিয়া আছয় ।
 চাৰি কুড়ি চাৰিধিক লেখত হৰয় ॥
 যোজন প্ৰমাণ বল একো একো খল ।
 তাহাত পড়িয়া আছে পাপ কৰি গল ॥ ১৮৩
 আৰাৱ কৰিয়া থাকে নাহি পৰিত্ৰাণ ।
 তাক দেখিলন্তু পাছে ধৰ্ম্মৰ সন্তান ॥
 মাতলোক বোলে বত ৰাখিয়ো এখাত ।
 প্ৰাণীৰ দেখিয়া দুখ নধৰয় চিত্ত ॥ ১৮৪
 ৰজাৰ বচনে তাত জন্মিলন্তু বথ ।
 ৰথৰ নামিয়া বসিলন্তু নৰনাথ ॥
 যেখনে বসিয়া তাত ধৰ্ম্ম নৃপবৰ ।
 চয় খান নৰ্ক গুছিলন্তু সমুদাই ॥ ১৮৫
 ফুটিল কমল বহে মলয়া পবন ।
 বংশ হংস হৈয়া স্বৰ্গে চলে নৰ্কিগণ ॥
 যমৰ নগৰ খল ভৈল তোল পাৰ ।
 ৰাজ হংস হৈয়া স্বৰ্গে চলে নৰ্কিয়াৰ ॥ ১৮৬

বম রাজা বোলে চিত্রগুপ্ত মাতি আন ।
 এত হস্তে কাল ফুক দূতে দিলা জান ॥
 শুনিয়েক ধর্ম্মরাজা আমার ঈশ্বর ।
 আসি আছে তযুপুত্র ধর্ম্ম যুধিষ্ঠির ॥ ১৮৭
 চয়খান নক' গুহিলন্ত সমুদাই ।
 দিব্য সর্বোবষ ছয়া আছে সেহি ঠাই ॥
 দুর্গক গুহিয়া তাত মলয়া বহয় ।
 রাজ হংস হৈয়া তার নকি' আছে গৈই ॥ ১৮৮
 আক খানিতেক মানে যদি বা থাকই ।
 তোমার পুৰত পাপি কেহো না থাকই ॥
 দুতৰ বচন শুনি পাছে যম বাই ।
 যথা যুধিষ্ঠির আছে গৈলা সেহি ঠাই ॥ ১৮৯
 দেখন্ত বসিয়া আছে সর্বোবষ তীৰে ।
 নানাবিধ পুষ্প ফুলি আছে নিবন্তরে ॥
 কোকিলৰ কুহুধ্বনি মলয় বহয় ।
 শূগন্ধ স্রবতি গন্ধে জগত ব্যাপয় ॥ ১৯০
 হেনয় প্রভাব দেখি পৰম বিস্ময় ।
 মাধাত চূষন দিয়া সাবতি ধরয় ॥
 কোলাত বৈসাই পাছে বুলিলন্ত বাক ।
 সাধু সাধু পুত্রমই জন্মাইলো তোমাক ॥ ১৯১
 পূর্ব জন্মে কুন্তি বহু তপ আছবিল ।
 সেহি হেতু গর্ভে বাপু তোমাক ধবিল ॥

ইহাত থাকি যে জোগ্য নোহয় তোমাৰ ।
 ফিৰি চলিয়োক বাপু বচনে আমাৰ ॥ ১৯২
 হেন শুনি যুধিষ্ঠিৰে বোলন্ত বচন ।
 কৈত আছে কহিয়োক ভাৰ্য্যা ভ্ৰাতৃগণ ॥
 তাক নেদেখিয়া মোৰ আকুলিত মন ।
 শিস্বে কহিয়োক পিতৃ দেখোহো নয়ন ॥ ১৯৩
 এহি বুলি বহিলন্ত ধৰ্ম্ম যুধিষ্ঠিৰ ।
 দুই নয়নৰ পৰা বহি জালন্ত নিৰ ॥
 দেখিয়া পুত্ৰৰ শোক পাছে যমবাই ।
 মাতলী সহিতে গৃহে ৰাজাক লৈ জাই ॥ ১৯৪
 স্তবৰ্ণৰ যোগ্যাসনে বৈসাইলন্ত নিয়া ।
 পৰগান্ন পঞ্চামৃত আগে আনি দিয়া ॥
 বোলন্ত ভুঞ্জিয়ো বাপু নকৰ বিকল ।
 সাবসেষে কহিবোহো কাহিনী সকল ॥ ১৯৫
 যুধিষ্ঠিৰে বোলে পিতৃ আগে কৰা তুমি ।
 তাসম্ভাৰ কথা শুনি ভুঞ্জিবোহো আমি ॥
 প্ৰাণতো অধিক মোৰ চাবিগুতি ভাই ।
 তাক নেদেখিয়া মোৰ শোকে প্ৰাণ যাই ॥ ১
 পুত্ৰৰ বিকল দেখি কহিবে লাগিলা ।
 মোহোৰ কাৰণে তুমি অসন্তোষ পাইলা ॥
 বিশেষত দোষ নাই জানীবা আমাৰ ।
 কাৰণেহে হৈয়া আছে সকলে তোমাৰ ॥ ১৯৬

নানাবিধ কৰ্ম কৰি আছা পৃথিবীত ।
 সেহি ফলে থাকিবাক লাগয় স্বৰ্গত ॥
 কিন্তু অশ্বখামা বুলি আছা দ্রোণ স্থান ।
 সেহি পাপে আসিবাক আমাৰ ভবনে ॥ ১৯৮
 এই দুইগুতি কাৰ্য্য খণ্ডাইবাক মনে ।
 কৰিলা গমন মই ইন্দ্রৰ যে স্থানে ॥
 ইন্দ্রেসমে আলোছিয়া নিজোজন কৰি ।
 নিদ্রানগে লৈয়া মণ্ডিও শ্লানকপ ধৰি ॥ ১৯৯
 দ্রোপদীৰ পাছে পাছে ফুৰিলো সততে ।
 জেখনে উঠিয়া গৈয়া স্পৰ্শ পৰ্বতে ॥
 নিদ্রা কথা দেশ মই কৰিলো তেখনে ।
 দ্রোপদীৰ গায়ে নিদ্রা ধৰিলা যতনে ॥ ২০০
 অধোমুখে দ্রোপদীক পৰ্বতে পেলাই ।
 সহদেব কুমাৰক ধৰিলেক যাই ॥
 নিদ্রাতুৰ হৈয়া তাত থাকিলেক পড়ি ।
 পাছে গৈয়া নকুলক নিদ্রাবলি ধৰি ॥ ২০১
 অধোমুখ কৰি সিতো পড়িল সিখানে ।
 তাত পাছে অৰ্জুনক ধৰিলেক তানে ॥
 পার্থক পেলায়া পাছে ভীমক ধৰিল ।
 পৰ্বত উপৰে নিদ্রা ভীমেয়ো কৰিল ॥ ২০২
 এহিমতে পাণ্ডোজন নিদ্রায়ে পড়িল ।
 তুমি বোলা তাত্ ভাৰ্য্যা পৰাণ এড়িল ॥

মহা অসন্তোষ কৰি উঠিলা মেকত ।
 কুস্তা ৰূপ ধৰি মই চলিয়ো পাছত ॥ ২০৩
 বিপ্ৰবেশ ধৰি ইন্দ্রে খেদিয়া মাৰিলা ।
 তোমাক খেদিয়া মোক মাৰিবে ধৰিলা ॥
 প্ৰাণ মাৰিলাহা তুমি কাৰণে কুস্তাৰ ।
 নিজৰূপ ধৰি আগে বহিলে তোমাৰ ॥ ২০৪
 অনেক প্ৰশংসা বাণি কৰিলা তোমাক ।
 বথে তুলি ইন্দ্রদেৱে নিলেক স্বৰ্গক ॥
 কৰ্ম্মফলে স্বৰ্গ সুখ কহিয়াছে বেদ ।
 সেহি হেতু ইন্দ্রে নিলে কহিলা সন্তোদ ॥ ২০৫
 মোৰ স্থানে চলে বাদে ইন্দ্রে পাছি দিল ।
 তাৰ কথা কহো বাপু শুনিয়ে সকল ॥
 অশ্বখামা হত বুলি লাহা দ্ৰোণ স্থান ।
 কিন্তু পাঠ নুশুনিয়া এড়িলন্ত প্ৰাণ ॥ ২০৬
 সেহি পাপে আসিবাক লাগে মোৰ স্থান ।
 আকে জ্ঞানি বাপ নকৰিয়া অপমান ॥
 বিশেষত কৰিলাহা কাৰ্য্য আপোনাৰ ।
 বিমুখে মৰিল যত যুদ্ধে ভাষন্তৰ ॥ ২০৭
 সেহি সব আসিমোৰ আছিল নৰকে ।
 দয়া দৃষ্টি চায়। তুমি উদ্ধাৰিলা তাকে ॥
 তোমাৰ যশস্তা বৈল চন্দ্ৰ দিবাকৰ ।
 দৃষ্টিতে নৰক গুছি হৈল সৰোবৰ ॥ ২০৮

ধন্য ধন্য কৃষ্ণ পাৰে ভকতি কৰিলো ।
 যিহেতু তোমাৰ আমি পিতৃ নাম লৈলা ॥
 নকৰা বিমন বাপু হুয়োক প্রসন্ন ।
 তযু ভাই ভাৰ্য্যা মাৰিবাক পাৰে কোন ॥ ২০৯
 মেৰুত আছয় বাছা ভাৰ্য্যা ভ্রাতৃগণ ।
 মিছা নুহিকয় ইতো মোহোৰ বহন ॥
 হেন শুনি বুলিলন্তু ৰাজা যুধিষ্ঠিৰ ।
 শুনিয়েক পিতৃ মোৰ ধৰ্ম্ম কলৱৰ ॥ ২১০
 তোমাৰ প্রসাদে পাপ গুছিল আমাৰ ।
 কতক বৰ্ণাইবো পিতৃ গুণক তোমাৰ ॥
 কিন্তু মনুষ্যৰ শোক জালাহা আপুনি ।
 ভাতৃ ভাৰ্য্যাশোকে জ্বলে হৃদয়ে অগনি ॥ ২১১
 আকে জানি পিতৃ মোক বিলম্ব নকৰি ।
 মাতলি সহিতে পাঞ্চিয়োক শীঘ্ৰ কৰি ॥
 চাৰি ভাই কৃষ্ণ সমে একত্ৰে বসিয়া ।
 পৰমান্ন পঞ্চামৃত ভুঞ্জিয়োছো নিয়া । ২১২
 এহিমাণে কৃপা কৰিয়োক পিতৃদেৱ ।
 এহি বুলি উঠি গৈয়া কৰিলন্তু সেৱ ॥
 পুত্ৰৰ দেখিয়া খেদ পাছে যমৰাই ।
 মাতলিক চাই তেতিক্ষণে যে বোলাই ॥ ২১৩
 শুনিয়ে মাতলি হেৰা বহন আমাৰ ।
 ভাতৃ ভাৰ্য্যা সঙ্গ কৰি থৈয়ো যুধিষ্ঠিৰ ॥

পাছে ছলি জাইবা তুমি অত্মাবতি পুৰ ।
 ইন্দ্রত জনাইবা গৈ প্রার্থনা আমার ॥ ২১৪
 এহি বুলি যমৰাজা পুত্ৰৰ স্নেহত ।
 পৰমায় ভৰি দিলা স্তব্ধ খালত ॥
 পিতৃত অনুজ্ঞা লৈয়া ধৰ্ম্ম যুধিষ্ঠিৰ ।
 উঠিলন্ত গৈয়া পাছে বথৰ উপৰ ॥ ২১৫
 মাতলিয়ো ডাকিলন্ত উৰ্দ্ধমুখে বথ ।
 বায়ুত অধিক কৰি ধৰিলন্ত পথ ॥
 বৈশম্পায়ণ বোলে শুনা পৰিকল্পিত সূত ।
 কৃষ্ণ সমে চাৰি ভাই যি কৰিলা তাত ॥ ২১৬
 চতুৰ্থ প্ৰহৰ বেলি আছিল নিদ্ৰাত ।
 নব্ব ঘটি নিশা গতে উঠিলা সমস্তে ॥
 ক্ৰমে উঠিলন্ত সবে নিদ্ৰা পৰিহৰি ।
 প্ৰথমতে উঠিলন্ত দ্ৰুপদ কুমাৰী ॥ ২১৭
 সহদেব উঠিলন্ত তাত অনন্তৰ ।
 তাত পাছে উঠিলন্ত নকুল কুমাৰ ॥
 তিনিবো পাছত উঠি বসিল অৰ্জ্জুন ।
 অৰ্জ্জুনৰ পাছে উঠিলন্ত ভীমসেন ॥ ২১৮
 এহিমতে পাণ্ডোজন পৰ্বতে বসিয়া ।
 যুধিষ্ঠিৰ নৃপতিক সঙ্গে নেদেখিয়া ॥
 মহাশোকে চাৰি ভাই উঠিয়া তেখনে ।
 বিছাৰ কৰিলা পৰ্বতত স্থানে স্থানে ॥ ২১৯

একো স্থানে নৃপতিক বিছাৰি নাপাই ।
 দ্রোপদী সহিতে গৈয়া ছয়া একেঠাই ॥
 ভীমসেনে বোলে শুনিয়েক তিনি ভাই ।
 নৃপতিক বিছাৰিয়া ইহাত নপাই ॥ ২২০
 কপত নিদ্রাত আত আমাক পেলাই ।
 দাদাক নিলন্ত জানা ধৰ্ম্মেশে নিশ্চয় ॥
 একান্ত ভকতি কৰি আছে কৃষ্ণ পাৰে ।
 সশৰীৰে লৈয়া গৈল তাক সেহি ঠাহৰে ॥ ২২১
 হেন শূনি বুলিলন্ত জয়ঞ্জা দোভাই ।
 যি কহিল ভীম দাদা স্বৰূপ হবুই ॥
 কেন মতে তাক আমি পায়ো দৰশন ।
 উপায় কৰিয়ো সবে মোৰ হেন মন ॥ ২২২
 ধনঞ্জয়ে বোলে শুনিয়েক মোৰ বোল ।
 প্রভাতে উঠিয়ো আমি মেকত সকল ॥
 অহা জোয়া কৰি থাকে দেব নিবন্তৰ ।
 ভূত ভবিষ্যত কথা জানয় সবার ॥ ২২৩
 পুছিবো সকলে কথা দেৱত দাদাৰ ।
 সেহি উপদেশে আমি কৰিবো বিছাৰ ॥
 এহি আলোছিয়া বহিলন্ত সেহি বাতি ।
 মহাশোকে যাজ্ঞসেনী কান্দিলন্ত আতি ॥ ২২৪
 হৰি হৰি ধৰ্ম্মবায় মোৰ নিজ স্বামী ।
 সেবিবে নপাইলো আমি নাৰী অধোগামী ॥

সান্ধাতে ধৰ্ম্মৰ মূৰ্ত্তি ধৰ্ম্মৰ নন্দন ।
 খানিকে নেৰন্তুসদা কৃষ্ণৰ চৰণ ॥ ২২৫
 লক্ষ্যক নৃপতি সেৱা কৰিয়া আছিল ।
 হেন ৰাই ৰাজ্যেশ্বৰ একেশ্বৰ হৈল ॥
 বলত ফুৰাস্ত লগে ফুৰে চাৰি ভাই ।
 কাহাকো নাহিকে শঙ্কা মহিন্দ পৰাই* ॥ ২২৬
 দাসিভাবে জাস্তি আমি আছিল। চৰণ ।
 আজিলা চৰণ জাস্তিবেক কোন জন ॥
 পৰ্বতে উঠন্তে গাৱে বহে ঘৰ্ম্মজল ।
 তাক দেখি টোলো মই বস্ত্ৰৰ অঞ্চল ॥ ২২৭
 কোনেনো কৰিব আজি ইসব যে কৰ্ম্ম ।
 মোহোৰ সমান কাৰ লাগিবেক মৰ্ম্ম ॥
 এহিমতে নানা ভাৱে কৰন্তু ক্ৰন্দন ।
 এত হন্তে হৈল আসি ৰজনী প্ৰসন্ন ॥ ২২৮
 চাৰিভাই কৃষ্ণাসমে কৰিলন্তু প্ৰান ।
 মেকত উঠিবে লাগি কৰিলা গমন ॥
 চয় দন্দ মাসে গৈয়া এড়াইলা পৰ্বত ।
 পাছে উঠিলন্তু গৈয়া মেকৰ পথত ॥ ২২৯
 সত্য লোক পৰ্য্যন্তে মেকত আছে পথ ।
 সেহি পথে কৰে গতি দেৱতাৰ বথ ॥

বিজয়দ্বিৰ বলে দেবে সবে কৰি বণ ।
 মেকৰ পথক চিনি আছয় অৰ্জুন ॥ ২৩০
 সেহি হেতু ধনজয় চলিল আগত ।
 জাজ্ঞসেনী চলি যাই তাহান পাছত ॥
 তাক পাছে চলে দুই জয়জ্ঞা কুমাৰ ।
 পাছত জাহনু চলি বীৰ বৃকোদৰ ॥ ২৩১
 এহি মতে উঠি গৈল দুতয় প্ৰহৰ ।
 মাতলি সহিতে ভূমি পাইলা যুধিষ্ঠিৰ ॥
 মাতলিক চাই বুলিলন্ত ধৰ্ম্ম স্মৃত ।
 ভাই ভাৰ্য্যা পৰি আছে ঢোকা পৰ্বতত ॥ ২৩২
 শিয় কৰি নিয়ো বথ মোহোৰ বচনে ।
 ৰাজাৰ বচনে বথ নিলা তেতিক্ষণে ॥
 বিছাৰ কৰিলা পৰিবার থানে থানে ।
 তাহাত নাপাই বোলে ধৰ্ম্মৰ নন্দনে ॥ ২৩৩
 মিছা কথা কৈয়া মোত ভান্দে দেবগণ ।
 নজানোহো কিবা দোষ কৰি আছোতান ॥
 সেহিক্ষণে মাতলিও উৰ্দ্ধক চাহিলা ।
 ঋণ ২ মেকপথে পাক্ণোকো দেখিলা ॥ ২৩৪
 মাতলি বোলয় ৰাজা খেদ এড়া তুমি ।
 মেকৰ পথত হেৰা দেখি আছো আমি ॥
 এহি বুলি সাৰথিয়ে বথক ডাকিলা ।
 নিমিষেকে গৈয়া সেই পথে আৰোহিলা ॥ ২৩৫

উৰ্দ্ধমুখ কৰি বথ ডাকন্তু মাতলি ।
 বায়ুত অধিক বেগে বথ জাস্তু চলি ॥
 এহিমতে গৈয়া পাছে চাপিল ওছৰ ।
 দ্রোপদী সহিতে চাৰি ভাই আপোনাৰ ॥ ২৩৬
 মাতলি সহিতে বথে দেখি নৰৰাই ।
 বথে উঠি পাঞ্চোজনে ধৰিলন্তু জাই ॥
 বাজাৰ চৰণে পড়ি কান্দিবে ধৰিলা ।
 আমাক এড়িবে তুমি কৈতনো আছিলি ॥ ২৩৭
 শুনিয়োক সভাসদ ভাৰত চৰিত ।
 শ্রবণ কৰিলে পাপ হোৱয় ছৰিত ॥
 কৃতাজ্জলি কৰি বোলো শুন্য বুধজন ।
 ক্ষমা কৰিবাহা মোক দেখিয়া দুস্মন ॥ ২৩৮
 নমো নমো কৃষ্ণদেৱ মোৰ নিজ স্বামী ।
 জন্মে জন্মে ভব কৃত্য কৰিবোহো আমি ॥
 কৃষ্ণৰ ক্ষেত্ৰক পদে কৰোক গমন ।
 হৰিভক্তগণ আসি দেখোহো নয়ন ॥ ২৩৯
 দ্বিজ পৃথুৰামে বোলে মোৰ এহিকাম ।
 যমালয়ে সৰ্বদাৰ্থ হৌক ৰাম ৰাম ॥

দুলড়ি ।

যুধিষ্ঠিৰ আৰু ভাই ভাৰ্য্যা সকলৰ পুনৰ্মিলন ।

ৰাজাৰ চৰণে,   ধৰি পাঞ্চজণে,
বোলন্ত কান্দি বচন ।

চেতন লভিয়া,   তোমাক নপায়ী,
ভৈলোহো আমি বিজ্ঞান ॥ ২৪০

পৰ্বতত চাৰি,   ফুৰিলো বিচাৰি,
দ্রৌপদীক তাত এড়ি ।

গিৰি গুহা যত,   চাহিলোহো তাত,
হৃদয়ত খেদ কৰি ॥

তোমাক নাপাই,   আসিলো দুনাই,
হৈলো পাছে একেঠাই ।

পাছে সেহি ঠাই,   বসি চাৰি ভাই,
কৰিলো এহি উপাই ॥ ২৪১

তোমাৰ বাৰ্ত্তাক,   পুছিবে দেৱত,
মেকপথে কৰি গতি ।

দ্রৌপদীয়ো তাত,   কান্দয় বহুত,
স্মৰি শোক মনে আতি ॥

ৰজনী প্ৰসন্নে,   উঠি পাঞ্চোজনে,
আসি আছো এহি পথে ।

তোমাক এখনে,   দেখিলো নয়নে,
মাতলি সহিতে ৰথে ॥ ২৪২

দেখি তযু মুখ,   গুহিলক দুখ,
আনন্দে নধবে হিয়া ।

শুনি মহাবাই,   ধরি চাৰি ভাই,
মাথাত চুম্বন দিয়া ॥

দ্রোপদীক ধরি,   অতি দায়া কৰি,
স্বহস্তে মার্জিলা গার ।

দেবীৰ আগত,   পৰমান খাল,
দিলা রাজা সেহি ঠার ॥ ২৪৩

বোলন্ত দ্রোপদী,   দিয়োক বিভাগি,
ভুঞ্জিয়া কহো বৃত্তান্ত ।

রাজার বচনে,   দ্রোপদী তেখনে,
সবাকৈ বাস্তি দিলন্ত ॥

দেবতার অন্ন,   কৰিয়ো ভোজন,
ভ্রম দুখ ছব হৈল ।

দ্রোপদীয়ো তাত,   ভোজন কৰিল,
বস্ত্রে আর কৰি দিল ॥ ২৪৪

পাছে যুধিষ্ঠির,   দিলন্ত উত্তর,
শুনিয়োক ভাতৃগণ ।

এক এক কৰি,   পৰ্ব্বতত পড়ি,
অধোমুখে পাঞ্জোজন ॥

নে দেখিলা শ্বাস,   মৃত কৰ বেশ.
নপাইলা একো উপাই ।

শোকে ফুটে প্রাণ,   কবিলোহো-জ্ঞান,
মনত করি নিশ্চই ॥ ২৪৫

ভাই ভাৰ্য্যা মোৰ,   এড়ি কলেবৰ,
গৈলন্ত স্বৰ্গ পুৰক ।

মই জাইবো খেদি,   মেকপথে উঠি,
দেখিবো গৈয়া সবাক ॥

এহি বুলি মই,   নথাকিলো বই,
উঠিলো পথে মেকৰ ।

বিপ্রবেশে খেদি,   পুৰন্দৰে আসি,
মাৰিবে খোজে কুকুৰ ॥ ২৪৬

ভাহাক নিবাৰি,   বাখিয়া উকৰি.
দিলো মোৰ নিজ প্রাণ ।

পাছে মায়া এড়ি   নিজ মূৰ্ত্তি ধৰি,
মোৰ আগে উপসন ॥

কুভায়ে গুছিয়া,   ধৰি নিজ কায়া,
যম রাজা পিতৃ মোৰ ।

মোহোক প্রশংসা,   কৰি ধৰ্ম্মৰাজা,
গৈলা তান নিজপুৰ ॥ ২৪৭

পাছে পুৰন্দৰে,   বথৰ উপৰে,
মোহোক তুলিলা নিয়া ।

বিদ্যাত সঞ্চাবে,   গৈয়া তেতিক্ষণে,
স্বৰ্গক পাইলো হো গৈয়া ॥

দেখিলো সৰ্ভাত,   দেব অসংকাত,
সিদ্ধ মুনি নিবস্তব ।

শত ভাই লইয়া,   তাহাত বসিয়া,
দুর্যোধন নৃপবৰ ॥ ২৪৮

তোব সমস্তক,   নেদেখিয়া তাক,
পুছিলো মই ইন্দ্রত ।

ইন্দ্রে বোলে রাজা,   তযু ভাই ভার্য্যা,
নাহিকে মোর স্থানত ॥

দোষে আপোনাৰে,   যমৰ নগৰে,
আছলু তাহাত পৈয়া ।

বলিলো ইন্দ্রক,   তাহান সঙ্গত,
মোহোক তাহাতে খোরা ॥ ২৪৯

মোহোৰ বচনে,   সহস্র লোচনে,
মাতলিক আদেশীল ।

এথে সমে তই,   নৃপতিক লই
সকলমণী পুৰে চল ॥

জৈকে কৰে ইশ্চা,   তৈকে লাগি নিবা,
বাধা নাহি একোস্থানে।

ইন্দ্র বচনে,   সাবথিয়ে বখ,
আনিলন্ত তেতিক্ষণে ॥ ২৫০

বিদ্যায় ইন্দ্রত,
কষিয়া বখত,
উঠিয়া বুঝিলো ডাক।

স্ৰজান সাবথি,   ডাকিলন্তু বথ,
                          বায়ুত কৰি অধিক ॥
 এহিমতে গৈই,   সন্ধমণী পাই.
                          দেখিলো নৰক তাত ।
 ভাৰত যুদ্ধত,   হৰি বিমুখত.
                          পৰিছিল নৰকত ॥ ২৫১
 সেহি নৰকৰ,   বসিলো হোপাৰ,
                          নামিয়া মই বথৰ ।
 পাছে নৰ্কচয়,   গুচিয়া তাহাৰ.
                          ভৈল দিব্য সৰোবৰ ॥
 তাৰ পাপী সব,   হৈয়া বাজহংস.
                          স্বৰ্গপুৰে গৈল পাছে ।
 তাহাক দেখিয়া,   আসিল খেদিয়া.
                          ধৰ্ম্ম পিতৃ মোৰ কাছে ॥ ২৫২
 মোক বোলে বাপ,   থাকিবাৰ তোৰ,
                          নুহিকয় ইতোস্থান ।
 মই বোলো পিতৃ,   মোৰ ভাৰ্য্যা ভাতৃ.
                          দেখিবো মই নয়ন ॥
 তাহান সঙ্গত,   বহিবো সতত.
                          মোহোৰ এহি সম্মত ।
 তাহাক এড়িয়া,   নাজাবো ফিৰিয়া,
                          কহিলো সত্যে তোমাত ॥ ২৫৩

পাছে দায়া ভাবে,   মোক সেহি ঠারে.
 প্রশংসা বহুবচন।
 মাতলি সহিতে,   বথ সমস্বিতে,
 নিলে মোক গৃহে তান ॥
 পৰম সাদৰে,   পৰমাত্ম আগে,
 দিল মোক ভুঞ্জিবাক।
 মই বোলো নাপ,   মুভুঞ্জিবো আক.
 নপায়্য ভাই ভাব্যাক ॥ ২৫৪
 পাছে ধর্ম্য বাই,   আমাক বুজাই,
 কহিলা কথা সকল।
 তোমার নিদানে,   আমার কাবণে,
 হৈয়া আছে ইসকল ॥
 কল্পক বহুত,   কবিছা ভূমিত,
 সেহি পুণ্যে স্বর্গ সুখ।
 কিন্তু অশ্রুতামা,   মুক্কে বুলি আছা,
 সেহি পাপে আত দুখ ॥ ২৫৫
 এই দুই কার্য্য,   গুছাইবে তোমার,
 ইন্দ্রে সমে আলছিয়া।
 কুস্তা রূপ ধবি,   তবনগে কুর্বি,
 আছিলি নিদ্রাক লৈয়া ॥
 ঢোকা পর্বতত,   উঠিলা সমস্ত,
 আদেশীলো নিদ্রাবলি।

নৃপতিক এড়ি,   পাঞ্চকো ধৰিবি,
 চতুৰ্থ গ্ৰহৰ বেলি ॥ ২৫৬

এক এক করি,   নিদ্রা ক্রমে ধরি,
অধোমুখে পেলাইনন্ত ॥

তযু ভাত্ ভাৰ্ঘ্যা, বিশেষত জানা,
মাৰিবে কোনে পাৰন্ত ॥

একেশ্বর কৰি, স্বৰ্গ সন্ধৰ্মণী,
ফুৰাইলো মই তোমাক ।

পাପ পুণ্য ফল,   ଶୁଦ୍ଧିଲ ସକଳ,
 କ୍ରୋଧ ନକରିବା ମୋକ ॥ ୨୫୭

নিজ্জাৰ অকৃত,   হৈলন্ত সমন্ত,
কৃষ্ণাসমে পাক্ষোভাই ।

যাতলি সহিতে,   গৈয়া এহি বথে,
 এতিক্রমে পাইবা জাই ॥

হেন শুনি মই,   বুলিলো দুনাই.
মোহোক পাঞ্জিয়া দিয়া ।

সবেয়ো বসিয়া,   ভুঞ্জিবোহো গৈয়া,
এহি পৰমান্ন নিয়া ॥ ২৫৮

‘এহিখানি কৃপা,   কৰিয়োক পিতা,
তান শোকে ফুটে প্ৰাণ ।

মোর বাগি শুনি,   মাতলিক মাতি,
 বুলিলন্তু তেতিক্ষণ ॥

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY!

[৫৫]

হবাইবার নিধি,   যেন দিলে বিধি,
পাঞ্চৰো দেখিয়া মুখ ॥

এহি বুলি বাজা,   ধৰি ভাই ভাৰ্যা,
আশ্বাসিল বাৰম্বাৰ ।

কৃষ্ণা সমে চাৰি,   ভাত্ৰ পাৰে ধৰি,
নমিলা আতি সাদৰ ॥ ২৬২

সেহি সময়ত,   দ্রৌপদী বোলন্তু,
অজিঞ্জাসে গৈলা এড়ি ।

ওচৰ চাপিয়া,   আমাক তুলিয়া,
নছাইনাহা ভাল কৰি ॥

শোকত তোমাৰ,   গাৱে অগ্নি মোৰ,
লাগি পোয়ে সমুদাই ।

সহদেৱে বোলে,   শুনিয়ে দ্রৌপদী,
দদাক নেদিবা দাই ॥ ২৬৩

দেৱৰ কপট,   বুজিবে তাহাক,
হঠাত পাৰয় কোন ।

বিশেষত ৰণে,   বিমুখ মৰণে,
তাৰিলাহা সেনাগণ ॥

পাছে ধনঞ্জয়,   বাজাক, বোলয়,
শুনিয়ে দদা বচন ।

মাতলি সহিতে,   চৰি আমি ৰথে;
কৰোহো হেঁক গমন ॥ ২৬৪

মেকৰ মূলত,   থৈয়া যে আমাক,
বথ নিব অত্ৰাবতি ।

ধাকিবো তাহাত,   চিন্তিয়া কৃষ্ণক,
মোৰ লৱে এহি মতি ॥

অৰ্জ্জুনৰ বাণি,   শুনি নৰবাই,
মাতলিক বুলিলাহা ।

মেক মূলে নিয়া,   নমায়া যে থৈয়া,
নিজ স্থানে চলি যাহা ॥ ২৬৫

শুনা নৰলোক,   মুকুতি মিলোক,
শেষ কথা পাণ্ডবৰ ।

কহে পৃথুৰাম,   বোলা ৰাম ৰাম,
তৰিয়ো সবে সংসাৰ ॥

পদ ।

বৈশম্পায়ন বদতি শুনিয়ে নৰেশ্বৰ ।

মাতলি শুনিয়া বাণী পাছে নৃপতিৰ । ২৬৬

চাবুকৰ বান্ধ মাৰি ডাকিলন্ত বথ ।

মন পবনৰ বেগে ধৰিলন্ত পথ ॥

এহিমতে চলি যাই পাণ্ডব সকল ।

কতোবেলি পাইলা গৈয়া পাছে মেক মূল ॥ ২৬৭

দেখিলন্ত গৃহ তাত আছে অসংখ্যাত ।
 বত্রিস হাজ্জাৰ পৰ হৰে বহনত ॥
 ভাগে ভাগে আছে গৃহ সৰে দেৱতাৰ ।
 মধ্যত আছয় গৃহ ডাঙ্গৰ ব্ৰহ্মাৰ ॥ ২৬৮
 বিজন্দ্ৰ নামে ৰণ পাতিয়া তাহাত ।
 নৈদুৰ্য্যে খচিত সুবৰ্ণৰ মৃগ শত ॥
 জ্যোতিৰ্ম্ময় কৰে ব্ৰহ্মা সাজি দিবে তাত ।
 তাহাৰ প্ৰকাশে তম গুচয় সতত ॥ ২৬৯
 যেহি বেলা দেবে সমে ব্ৰহ্মা মেল কৰে ।
 নৰলোকে মণ্ডলক দেখে নিৰন্তৰে ॥
 আলছ কৰিয়া সবে চলে নিজ ঘৰে ।
 ভাগে ভাগে থৈয়া যাই ৰখিয়া সবাৰে ॥ ২৭০
 ৰখিয়া সকলে দেখি অৰ্জ্জুনক বোলে ।
 ত্ৰিশ কোটি দেৱতাক জিনিলা একলে ॥
 ইবাৰ আসিছা দেখো নও পাও আশ ।
 কিবা শুভ কাৰ্য্য কৰা কিবা সববনাশ ॥ ২৭১
 ধনঞ্জয় বোলে ভয় নকৰিবা কেৱ ।
 ইহাত থাকিবো আমি নাহি অপদ্রব ॥
 এহি বুলি নামিলন্ত পাণ্ডব সকল ।
 মাতলিক বোলে ওই অত্ৰাবতি চল ॥ ২৭২
 কহিবা যে গৈয়া তুমি বাৰ্ত্তাক ইন্দ্ৰত ।
 মেক মূল পাইলা আসি তাহান কৃপাত ॥

কৃষ্ণদেব লাগ আত নও পাও জেয়ে ।
 কহিবা ইন্দ্রত আমি থাকিবোহো তারে ॥ ২৭৩
 এহি বুলি মাতলিক বিদায় দিলেক ।
 মাতলিয়ো আশ্বাসিয়া পাছে পাণ্ডুরক ॥
 বথ ডাকিলন্তু দ্রুতে অম্রাবতি পুর ।
 কতো বেলি মানে গৈয়া প্রবেশিলা পুর ॥ ২৭৫
 নমিনন্তু গৈয়া পাছে ইন্দ্রৰ চৰণ ।
 কৃতাজ্জলি কৰিচাই বুলিলা বচন ॥
 তোমাৰ বচনে আমি নৃপতিক লই ।
 যমৰ নগৰে পাছে প্রবেশীলো গই ॥ ২৭৫
 তাহাত দেখিয়া ৰাজা পাপ কাৰিগণ ।
 নৰকৰ পাৰে নামি বসিলা তেখন ॥
 দেখিলোহো নৃপতিৰ মহিমা ডাঙ্গৰ ।
 নৰক গুছিয়া তাত ভৈল সৰোবৰ ॥ ২৭৬
 ৰাজ হংস হৈয়া পাপী স্বৰ্গক আসিল ।
 আথে বেথে গৃহে আসি যমৰাজা নিল ॥
 পৰমান্ন আনি দিলা ভুঞ্জিবে ৰাজাক ।
 ৰাজা বোলে পিতৃ মই নুভুঞ্জিবো আক ॥ ২৭৭
 কৈত আছে ভাই ভাৰ্য্যা কৈয়ো শীঘ্র কৰি ।
 তাহাক এড়িয়া আমি নাজাবোহো ফিৰি ॥
 হেন শুনি যম ৰাজা কহিলা সকল ।
 তাক লাগি বাপু তুমি নকৰা বিকল ॥ ২৭৮

কৃষ্ণা সমে চাৰি ভাই আছে নিদ্রাকৰি ।
 মোহোৰ আদেশে নিদ্রাবলি তাত ধৰি ॥
 পাপ পুণ্য ফল আমি গুছাইলো তোমাৰ ।
 জানিবাহা বাপু ইতো তযু উপকাৰ ॥ ২৭৯
 নিদ্রাৰ মুকুত চাৰি ভাই যাজ্ঞসেনী ।
 এতিক্ষণে গৈয়া তুমি দেখিবা আপুনি ॥
 এহি বুলি যম ৰাজা দিলন্ত পাছিয়া ।
 বথত তুলিয়া মই আসিলোহো লৈয়া ॥ ২৮০
 মেক পথে ভাতৃ ভাৰ্য্যা পাইলন্ত আসিয়া ।
 নৃপতিক ধৰিলন্ত বথত উঠিয়া ॥
 অভ্যাস্তৰ কথা সব কহিল সমস্ত ।
 ভোজন কৰিলো সবে পৰমান্ন তাত ॥ ২৮১
 পাছে বুলিলন্ত মোক যুধিষ্ঠিৰ ৰাই ।
 মেক মুলে থৈয়ো মোক বথে সমে যাই ॥
 ৰাজাৰ বচনে মই মেক মুলে নিয়া ।
 কৃষ্ণাসমে পাঞ্ছোজন আসিলোহো থৈয়া ॥
 তোমাত কহিবে বুলি আছে ধনঞ্জয় ।
 কৃষ্ণক নাপাও মানে থাকিবোহো ভাৱে ॥
 এহি বুলি মাতলিয়ে নিজ যে ৰহিল ।
 চিত্রসেন গন্ধৰ্বক ইন্দ্রে মাতি নিল ॥ ২৮৩
 শুন চিত্রসেন তই বচন আমাৰ ।
 মেকৰ মূলক শীঘ্ৰে চলিয়ো সত্ৰৰ ॥

পাণ্ডুর পাঞ্চ ভাই দ্রৌপদী সহিতে ।
 অসন্তোষ মনে আসি আছয় তাহাতে ॥ ২৮৪
 বসন ভূষণ আৰু নানা অলঙ্কার ।
 পৰমান্ন পঞ্চামৃত ভোজন সম্ভাৰে ॥
 কৃষ্ণ সির নামে মানে থাকিব তাহাতে ।
 এহি সব দ্রব বস্তু দিবা ভাল মতে ॥ ২৮৫ ॥
 অহা জোৱা কৰি তুমি থাকিবা সততে ।
 থাকিবার স্থান দিয়া মোহোৰ গৃহতে ॥
 চিত্রসেনে নমি পাছে ইন্দ্রৰ চৰণ ।
 সমস্তকে লৈয়া দ্রুতে কৰিলা গমন ॥ ২৮৬
 কতোক্ষণে গৈয়া পাছে পাইলা মেৰুমূল ।
 দেখিলন্ত গৈয়া পাছে পাণ্ডৱ সকল ॥
 পাঞ্চো ভাইক আশ্বাসীয়া পাছে বঙ্গমনে ।
 বসন ভূষণ নিয়া দিলা জনে জনে ॥ ২৮৭
 যুধিষ্ঠিৰে বোলে আত নাহি প্রয়োজন ।
 কৃষ্ণক বচন মাত্ৰ মোহোৰ বাঞ্চন ॥
 চিত্রসেনে বোলে শুনা আমাৰ বচন ।
 ইন্দ্রৰ বচন বাখি কৰা পৰিধান ॥ ২৮৮
 এহি স্থানে ত্ৰত কৰ্ম্ম একো নাহি কয় ।
 বাকলি বসন আত গুচাইবে নাগয় ॥
 চিত্রসেন গন্ধৰ্বৰ শুনিয়া বচন ।
 সবাবে গুচাইলা পাছে বাকলি বসন ॥ ২৮৯

দেবতাৰ পাঞ্জে বস্ত্ৰ কৰি পৰিধান ।
 পৰমান্ন পঞ্চামৃত কৰিলা ভোজন ॥
 ইন্দ্ৰৰ গৃহত নিয়া থৈয়া চিত্ৰসেন ।
 অৰ্জ্জুনক বোলে সখি শুনিয়েো বচন ॥ ২৯০
 তুমি সঙ্গে বঙ্গে ধৰ্ম্মে পঞ্চম বৎসৰ ।
 দেখিয়া আছোহো মই মুৰ্ত্তি আনন্দৰ ॥
 তোমাৰ বিমন দেখি নসহয় মন ।
 মোহোৰ সপত সখি ছয়োক প্ৰসন্ন ॥ ২৯১
 ধনঞ্জয় বোলে শুন গন্ধৰ্ববৰ বাই ।
 কৃষ্ণক নেদেখি মোৰ দণ্ডে যুগ জাই ॥
 চিত্ৰসেনে বোলে মই কৰিলা বিদায় ।
 ইন্দ্ৰৰ আজ্ঞাই পুনো আসিয়েো ইঠাই ॥ ২৯২
 এহি বুলি চিত্ৰসেন গৃহে চলি গৈল ।
 দেব যোগ্য অলঙ্কাৰ দ্ৰৌপদী পিন্ধিল ॥
 দেবাজ্ঞ বসন পৰিধান কৰি তাস্ত ।
 অৰ্জ্জুনৰ সঙ্গ দেবী তিলেকো লড়ন্ত ॥ ২৯৩
 পূৰ্ববৰ্তো কৰিয়া স্নেহ ভৈল দশগুণে ।
 দ্ৰৌপদীকো দায়া সদা কৰন্ত অৰ্জ্জুনে ॥
 জনৈশ্চয় বোলে গুৰু সংশয় মনত ।
 চাৰিভো কৰিয়া কিয় দায়া অৰ্জ্জুনত ॥ ২৯৪
 অৰ্জ্জুনৰ দায়া কিয় বাঢ়িল দেবীত ।
 কহিয়োক মুণি মোত শাস্ত হোক চিত ॥

বৈশম্পায়ন বদতি শুনিয়ে নবেশ্বৰ ।
 পার্বতি সহিতে বসি আছে মহেশ্বৰ ॥ ২৯৫
 কটিত বাঘৰ চাল সৰ্প অলঙ্কাৰ ।
 ভস্ম বিভূষিত গায়ে মাথে জটাতাৰ ॥
 নানাবিধ অলঙ্কাৰ গায়ত দেবীৰ ।
 গোৰাজ বদনি দেবী কপে চমৎকাৰ ॥ ২৯৬
 এহিমতে দুয়োজন বসিয়া আছই ।
 গোলোকৰ নাথ কৃষ্ণ গৈল সেহি ঠাই ॥
 বত্ৰিস যে অলঙ্কাৰে শোভে কলৈবৰ ।
 কোটি সূৰ্য্য সম কাস্তি প্রকাশ প্রভুৰ ॥ ২৯৭
 দেখি হৰে পাদ্য অৰ্ঘ্য পূজিল যতনে ।
 বৈশাইলন্ত নিয়া পাছে স্তব্ধ আসনে ॥
 কৃতাজলি কৰি আগে পুছিলন্ত হৰ ।
 মোৰ স্থানে কিয়া হেতু আসিলা ঈশ্বৰ ॥ ২৯৮
 কৃষ্ণ বোলে শুনিয়েক দেব শূলপানি ।
 আগম কৰিয়া মোক ঢাকিয়ে আপুনি ॥
 হৰে বোলে কেনে দ্বেষ্য কৰিবো তোমাক ।
 অমোছন পাপে আসি গাৱে লাগিবেক ॥ ২৯৯
 কৃষ্ণ বোলে পাপ তাৰ কৰিবো নিবাৰ ।
 সকল দেৱৰ পূজা কৰিয়ে প্রচাৰ ॥
 হৰে বোলে তব আজ্ঞা কৰিবাক লাগে ।
 যেহি কি নোহোক ইতো কল্প মোৰ ভাগে ॥ ৩০

কিন্তু মই পৃথিবীত অবতার ধৰি ।
 তিনি গোটা যজ্ঞ কৰি পূজিবোহো হৰি ॥
 এহিমতে বোলা বুলি কৰি দুয়োজন ।
 পৰম আনন্দে বসি আছে সেহি স্থান ॥ ৩০১
 পাৰ্বৰতি কৃষ্ণৰ ৰূপ স্নন্দৰ দেখিয়া ।
 মনে দেবী বৰিবাক খোজে তাক গৈয়া ॥
 বুজিলন্ত হৰে পাছে পাৰ্বৰতিৰ মন ।
 দেবীক চাহিয়া হৰে বুলিলা বচন ॥ ৩০২
 ত্ৰৈলোক্যৰ নাথ কৃষ্ণ সমস্তৰে পতি ।
 ইহাক ভজিলে তুমি নাভাগাহা সতি ॥
 স্বামীৰ বচন শুনি বৰ লজ্জা পাই ।
 শুনিয়োক হৰিহৰ মোৰ অভিপ্ৰাই ॥ ৩০৩
 কামধেনু সাপ দিয়া আছে মোক খঙ্গে ।
 মই বোলো পাঞ্চ বৃষ লই ফুৰ সঙ্গে ॥
 মোকো বোলে পাঞ্চ স্বামী তোৰো হৌক আই ।
 আঁকে জানি দুয়ো পাঞ্চজন হোয়া জাই ॥ ৩০৪
 হেন শুনি কৃষ্ণ পাছে বুলিলা বচন ।
 কুকুলে হৰ জাই হইবে চাৰিজন ॥
 একজন হৈয়া মই তাহান সঙ্গত ।
 ভাৰ হৰিবোহো আমি কলিৰ যুগত ॥ ৩০৫
 তুমিয়ো জন্মিবা গৈয়া যজ্ঞৰ বহ্নিত ।
 বাধাচক্ৰ কৰাইবাহা কৈয়া দ্ৰোপদত ॥

কেৰে নপাড়িব তাৰ মৎস্য ভেদিবাক ।
 মই গৈয়া মৎস্য ভেদি আনিবো তোমাক ॥ ৩০৬
 বিবাহ কৰিবো পাঞ্চে তোমাক হৰিষে ।
 হৰক পাতিবো ৰাজা ভাৰত বৰিষে ॥
 এহি বুলি কৃষ্ণদেৱ গড়ুলত চৰি ।
 প্ৰবেশীলা গৈয়া পাছে গোলোক নগৰি ॥ ৩০৭
 পাছে কলিয়ুগে আসি পাণ্ডুৰ গৃহত ।
 সদাশিব জানিবাহা চাবিয়ো সাক্ষাত ॥
 যুধিষ্ঠিৰ ভীম সহদেব যে নকুল ।
 নিজস্বামী কাৰণেসে মৎস্য নেভেদিল ॥ ৩০৮
 জানিবা অৰ্জুনে কৃষ্ণ মৎস্য ভেদনত ।
 দ্ৰৌপদী পাৰ্বতী দেবী জানা স্বৰূপত ॥
 যিহেতু পূৰ্বতো চিত হয়াছে দেবীৰ ।
 সেহিহেতু অৰ্জুনত স্নেহ ভৈলা বৰ ॥ ৩০৯
 সংশয় নকৰা আত ই কথা থাকোক ।
 বেনমতে নয় ভৈল তাক সুনিয়োক ॥
 অৰ্জুনক এড়ি কৃষ্ণ আছে গোলোকত ।
 সামৰিবে কাল হৈল পড়িল মনত ॥ ৩১০
 ৰাধিকাক বোলে শুনা বচন যে প্ৰিয়া ।
 পাৰাণ সদৃশ দেখা আমাৰ হিয়া ॥
 প্ৰাণতো অধিক মোৰ সখি ধনঞ্জয় ।
 তাহাক এড়িয়া মই আছো এহি ঠায় ॥ ৩১১

অৰ্জ্জুনক এড়ি মই হৈয়া আছো ন্যূন ।
 দুয়ো একে হৈলে জানা তেহে হও পূৰ্ণ ॥
 এহি বুলি চাৰি পাৰিসদ সঙ্গে লৈয়া ।
 গৰুড়ৰ কন্ধে কৃষ্ণ আৰোহণ কৈয়া ॥ ৩১২
 কৈলাশ শিখৰে পাছে প্ৰবেশিলা গৈয়া ।
 ডাক দিয়া বোলে হৰ লৱা সঙ্গে জায়া ॥
 মেকমূলে আসি আছে পাণ্ডৱ সকল ।
 তাহাক সামৰি আনো আসিয়ো সকল ॥ ৩১৩
 কৃষ্ণৰ বচন শুনি হৰে তেতিক্ষণে ।
 পাৰ্ব্বতি সহিতে উঠি বৃষভৰ যানে ॥
 কৃষ্ণে সমে নগে পাছে কৰিলা গমন ।
 মুহূৰ্ত্তে পাইলন্ত গৈয়া মেকমূল স্থান ॥ ১১৪
 ডাক দিয়া কৃষ্ণে বোলে মেকমূল পাই ।
 কৈত আছা ধনঞ্জয় প্ৰাণৰ ভৈয়াই ॥
 পাৰ্ব্বতিৰ বাঞ্ছা আৰু ভাৰ হৰণৰ ।
 এহিহেতু হৈয়া আছো দোষো অবতাৰ ॥ ৩১৫
 মায়ায়ে মোহিত কৰি আছো চয়জন ।
 তাতেসে মানুস বুলি মানি আছা মন ॥
 কৃষ্ণৰ বচন চয় শুনিয়া অৰ্জ্জুন ।
 জিলো জিলো বুলি নবিনন্ত তেতিক্ষণ ॥ ৩১৬
 পাছত নড়িলা চাৰি ভাই যাজ্ঞসেনী ।
 সবেয়ো দেখিলা গৈয়া পাছে চক্ৰপানী ॥

শ্যামবৰ্ণ কলেবর সুন্দর শরীর ।
 ঝিকি মিকি কৰে গারে নানা অলঙ্কার ॥ ৩১৭
 বৃষভ উপৰে দেখিলন্ত মহেশ্বৰ ।
 ধবল ফটিক সম জলে কলেবর ॥
 গোৰাজ বদনী দেবী সঙ্গত তাহান ;
 প্রত্যেকে দেখিলা গৈয়া এহি তিনিজন ॥ ৩১৮
 দ্রৌপদী সহিতে পাছে জাই পাঞ্চভাই ।
 কৃষ্ণৰ পাৱত পৰি ক্রন্দন কৰই ॥
 ধনঞ্জয়ে বোলে মোক তিৰ্থক পাঞ্চিয়া ।
 একেশ্বৰ কৰি কয় আসিলা এড়িয়া ॥ ৩১৯
 স্বপ্ন দেখি দ্রুতে খেদি গৈয়া দ্বাৰকাক ।
 সকলে কহিল বার্তা মাৰথি দাকক ॥
 পাষ কৰি গৃহ সাজি তিৰে শ্রাদ্ধ কৰি ।
 সমস্তকে লৈয়া চলিলোহো আজ্ঞা ধৰি ॥ ৩২০
 ইন্দ্রপ্রস্থ নগৰৰ পাছে সমীপত ।
 গোপ কপ ধৰি তুমি ওলাইলা তাহাত ॥
 মোক চিনা নেদি তুমি পাতিলাহা বণ ।
 নাশিবাক খুজিলোহো তিনিয়ো ভুবন ॥ ৩২১
 ব্রহ্মাব বচনে মই তোমাক জানিয়া ।
 তোমাক চিন্তিলো তাত সব সামৰিয়া ॥
 বথে সমে ছুৰ কৰি মোহোক পেলাই ।
 সোদশ হাজাৰ কন্যা আনিলাহা জাই ॥ ৩২২

এহিমতে কান্দি কান্দি কহন্তু কৃষ্ণত ।
 কৃষ্ণে জানিলন্ত শোক পায়াছে মায়াত ॥
 মায়াচুর কৰি দিও জানোক সকল ।
 তেবেসে গুচই ইতো ইসব বিকল ॥ ৩২৩
 এহি বুলি কৃষ্ণদেৱে বুলিলা বচন ।
 শুন্য যুধিষ্ঠিৰ হেৰা শুন্য ভীমসেন ॥
 শুন্য যাজ্ঞসেনী শুন্য জৱঞ্জা দোভাই ।
 শুন্য ধনঞ্জয় তুমি মোৰ নিজকাই ॥ ৩২৪
 গুচাইলো বৈষ্ণবী মায়া চয়ৰো এখনে ।
 তুমি সব কোন মনে চাহিয়ো আপোনে ॥
 যেখনে গুছিল মায়া সকলে জানিলা ।
 শিব কৃষ্ণ গৈয়া আমি কৰিলোহো লীলা ॥ ৩২৫
 যুধিষ্ঠিৰ নকুল যে ভীম সহদেৱ ।
 চাৰিয়ো জানিলা মনে বুলি মহাদেৱ ॥
 দ্রোপদী জানিলা মনে মইসে পাৰ্ব্বতি ।
 কৃষ্ণ বুলি ধনঞ্জয়ে জানিলা সম্প্রতি ॥ ৩২৬
 পাছে কৃষ্ণে অৰ্জ্জুনক সাবটিয়া ধৰি ।
 হৰক চাহিয়া হাসি বুলিলন্ত হৰি ॥
 বদৰিকাশ্রমে মই হৈয়া দুয়োজন ।
 তপ কৰি মনে লৈলো নব নাৰায়ণ ॥ ৩২৭
 সম্প্রতি ভূমিত আসি কৃষ্ণাৰ্জ্জুন হয় ।
 সেহি তপ ফলে ভাৰ হৰিলো ইতিয়া ॥

পার্বতিৰ মনোৰথ কৰিলা পুৰণ ।
 সকলে সম্পূৰ্ণ কাৰ্য্য ভৈলা ত্ৰিনয়ন ॥ ৩২৮
 এহি বুলি অৰ্জ্জুনক হাতে দুয়ো ধৰি ।
 সাবটি ধৰন্তে একজন হৈল হৰি ॥
 হেন দেখি হৰে পাছে চতুৰ্ভূজ হৈয়া ।
 চাৰি হাতে চাৰিকো যে সাবটি ধৰিয়া ॥ ৩২৯
 যোগেশ্বৰ ভগবন্ত দেব ত্ৰিনয়ন ।
 চাৰিকো সামৰি পাছে হৈল একজন ॥
 দ্রৌপদী বোলন্ত মনে এই সে প্রধান ।
 নিজ ৰূপ ধৰো মই পূৰ্বৰ সমান ॥ ৩৩০
 এহি বুলি হৈলা দেবী গোৰাক্ষ বদনী ।
 সৰ্ব অঙ্গ সুষোভন ত্ৰিতয় নয়নী ॥
 শিবৰ অঙ্গত আছিলন্ত যিতোজন ।
 বৃষভৰ পৰা নামিলন্ত তেতিক্ষণ ॥ ৩৩১
 দুয়ো ধৰা ধৰি কৰি আনন্দিত মনে ।
 একজন ছয়া নমি শিবৰ চৰণে ॥
 লাফ দিয়া উঠিলন্ত বৃষভ উপৰ ।
 হৰক সন্মুখি হৰি দিলন্ত উত্তৰ ॥ ৩৩২
 পার্বতি সহিতে চলা কৈলাস শিখৰ ।
 আমিয়ো চলোহো হেৰু স্থানে আপোনাৰ ॥
 এহি বুলি কৃষ্ণদেব গৈলা নিজস্থানে ।
 সভাৰ্য্যে চলিলা হৰ বৃষভৰ যানে ॥ ৩৩৩

বৈশম্পায়ন মুনি বলে শুনা নবেশ্বর ।
 তোমাৰ প্ৰপিতামহ সাক্ষাত ঈশ্বৰ ॥
 প্ৰপিতামহীকো দেখা আপুনি পাৰ্বৰিতি ।
 এহিমাণে শেষ পৰ্বৰ ভৈলা সমাপতি ॥ ৩৩৪
 শুনিয়েক সভাসদ কেদিন জীবন ।
 সত্য মিজায়োক চিন্তি দেবৰ চৰণ ॥
 ভাগবত সমে মই কৈলো সাৰোদ্ধাৰ ।
 ভাৰতৰ শেষে সমে বহিলো পয়াৰ ॥ ৩৩৫
 গুৰুৰ চৰণ দুই হৃদয়ে ধৰিয়া ।
 নৃঢ়মতি শিশু হুয়া আছোহো বহিয়া ॥
 সুভাবে দায়াৰ পাত্ৰ হুয়া শিশুজন ।
 আকে জানি দায়া মোক কৰা বুধজন ॥ ৩৩৬
 প্ৰাগজ্যোতি পুৰত আমি থাকি অপ্ৰমাদে ।
 প্ৰতাপ বল্লভ বৰ মন্ত্ৰিৰ প্ৰসাদে ॥
 তান মনোৰথ সিদ্ধি হোক সৰ্ব্বদাই ।
 সদ কৰ্ম্মফল হোক ব্ৰহ্মপদে ঠাই ॥ ৩৩৭
 বাবত থাকয় ভূমি তাৰে যশ চয় ।
 মোৰ আশীৰ্ব্বাদে সদা থাকোক নিশ্চয় ॥
 মধুমাসে শনিবাবে দুই ঘটি বাতি ।
 বামকৰ মুণি চন্দ্ৰে সাকে সমাপতি ॥ ৩৩৮
 ভৰদ্বাজ কুলে জন্ম ধৰিয়া কলিত ।
 শাস্ত্ৰ চয় নজানিয়া নভৈলো পণ্ডিত ॥

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY.

[৭০]

কেৱলে কৃষ্ণৰ পাৰ কৰি আছে আশা ।
অনি একো মোৰ মনে নাহিক ভাবসা ॥ ৩৩৯
কৃষ্ণ পিতা মাতা বন্ধু জগত আধাৰ ।
হেনয় কৃপালু কৃষ্ণ ত্ৰৈলোক্যতে সাৰ ॥
কৃষ্ণেৰে বাখিয়া আছে সবাবোৰ জীবন ।
যেন বায়ু অবিহনে সবাবে মৰণ ॥ ৩৪০
এতেকে কৃষ্ণৰ পাৰে কৰি আছে সাৰ ।
সংসাৰ সাগৰে প্ৰভু কৰিবাহা পাৰ ॥
ভাৰ্য্যা পুত্ৰ পৰিকৰ নাহিকে বিস্তৰ ।
দুই গুটি ভাই আছে সঙ্গত আমাৰ ॥ ৩৪১
মোত পৰে দুঃখি নাহি কয় পৃথিবীত ।
দুঃখিত বৎসল কৃষ্ণ বাখিবা সতত ॥
তৰেবা ক্ষেত্ৰক মোক নিয়া শৰীৰতে ।
এহি বাঞ্ছা কৰি আছে তব চৰণতে ॥ ৩৪২
দ্বিজ দয়াৰামে বোলে মোৰ এহিকাম ।
যমাননে সৰ্বকালে হোক বাম বাম ॥

ইতি

স্বৰ্গাৰোহণ পৰ্ব সমাপ্ত ।

DISTRICT LIBRARY
(HEM BARUA COLLECTION)
TEZPUR.

জাননী ।

এবাৰ পৰীক্ষা কৰি চাওক ।

আমাৰ দোকানত শ্ৰীযুত লক্ষেশ্বৰ শৰ্ম্মা বি, এ
প্ৰকাশিত অসমীয়া স্বৰ্গাৰোহণ পৰ্ব আৰু ভীষ্মপৰ্ব
পোৱা যায় । ভীষ্মপৰ্বৰ বেচ ৯০ স্বৰ্গাৰোহণ পৰ্বৰ
দাম ১০ । ডাকমাচুল বেলেগে লোৱা না যায় । এজেষ্ট
সকলক এই দুই পুথিৰ বীতিমত কমিশ্যন দিয়া হব ।

ইহাৰ বাহিৰেও সকলো অসমীয়া স্কুল পুথি, ধৰ্ম্ম
পুথি আৰু উপন্যাস, গল্পৰ পুথি ; বঙ্গলা ভাষাৰ মহা-
ভাৰত, ৰামায়ণ, পুৰাণ, গীতা আদি লাগতিয়াল পুথি ;
ইংৰাজী ফাৰ্ষ্টবুক, চেকেণ্ডবুক, থাৰ্ডবুক, কপিবুক,
ফাৰ্ষ্টবুকৰ স্তৰলা অসমীয়াৰে লিখা অৰ্থ পুথি ইত্যাদি
পুথি পোৱা যায় । আৰু এম্. এন্ কটকীৰ তৈয়াৰি
সকলো ৰকমৰ মনমোহা স্মৃগন্ধি, যুতি গন্ধৰ, গোলাপ
গন্ধৰ মুকুতা তেল, নালতীকুসুম কামিনী কুসুম,
গোলপী নাৰিকল, লক্ষ্মীবিলাস তেল আৰু গোলাপী
দাতোন, খবৰ ঔষধ আদি নানা তৰহৰ বস্তু সস্তা দামত
পোৱা যায় । অৰ্ডাৰ পালে ভিঃ পিঃ কৰিও পঠোৱা
হয় ।

যোৰহাট ।

আসাম ।

বিনীত

বড় কটকী এণ্ড কোং ।

